

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 186

פנינים לפרשת עקב

והנה באמצע השיעור הביע הגרמ"ע יעקובזון את צערו הרב על כך שברעידת האדמה הקודמת, לא זכה לקיים את ההלכה ולומר את הברכה כתיקונה. והנה, ממש תוך כדי דיבור, הרגישו כל משתתפי השיעור שהספסלים מתחילים לזוז... עד מהרה קלטו הכל שמדובר ברעידת אדמה נוספת שפקדה את הארץ

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על עבודת ד' ממעמקי הלב

"וְלַעֲבֹד אֶת ד' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ" (דברים י', י"ב)

זה היתה ניכרת שמחה גדולה על פני המשגיח, על שזכה לקיים את המצוה כהלכתה. אפשר לקחת ממעשה זה דוגמא ומופת לכך, שכאשר האדם מעונין בכל ליבו לקיים מצוה, אלא שהדבר נמוע ממנו בכורח המציאות, הקב"ה מזמן לו דברים שלא בדרך הטבע, כדי להביאו לידי קיום המצוה. אחד ממקורביו של מרן הגר"י אברמסקי זצ"ל סיפר לי סיפור מופלא על האי גאון וצדיק הממחיש בפנינו כיצד יש להתייחס למעשה של מצוה. בעת זקנותו קרא הגאון לאחד מתלמידיו, וביקש ממנו שיגש אל

בישיבת 'נצח' השוכנת בבניינה של ישיבת 'תפארת ציון' במעלה רחוב ירושלים בבני ברק, ישנה הקפדה מיוחדת בלימוד הלכות אחד השיעורים המרכזיים בלימוד המשנה ברורה בישיבת 'נצח' נמסר על ידי המשגיח, הגרמ"ע יעקובזון. באמצע חודש תמוז תשס"ד, עסקו בישיבה בסימן רכ"ז, בחלק ב' של המשנה ברורה. סימן זה עוסק בעניני 'ברכת הזיקים', וכולל גם את הברכה שאומרים על רעידת אדמה. והנה באמצע השיעור של המשגיח, הביע הגרמ"ע יעקובזון את צערו הרב על כך שברעידת האדמה הקודמת שהיתה בארץ ישראל, חודשים ספורים לפני כן, והורגשה היטב בכל רחבי הארץ, לא זכה לקיים את ההלכה ולומר את הברכה כתיקונה. המשגיח חזר וביטא שוב ושוב את הצער שפקד אותו על הפסד הברכה, והתלמידים חשו היטב בצערו הבוקע מעמקי הלב. והנה, ממש בתוך כדי דיבור, בעוד שהמשגיח חוזר שוב על דבריו אלה, והצער היה ניכר עליו, הרגישו כל משתתפי השיעור שהספסלים מתחילים לזוז... עד מהרה קלטו הכל שמדובר, אכן ברעידת אדמה נוספת שפקדה את הארץ, והמשגיח וכל התלמידים קמו מיד וברכו 'עושה מעשה בראשית' בשם ובמלכות, ובכוונה רבת. התלמידים סיפרו שבשלב

לפני מספר שבועות נסעתי במונית. הנהג לא נסע בדרך בה התבקש, ועשה סיבוב שגרם לבסוף להארכת הדרך. תלמיד שנסע עמי ביקש לגעור בנהג ולומר לו 'אנחנו משלמים לך, חבל שהינך נוסע בדרכים עקלקלות'. עצרתי בעדו ואמרתי לו שכדאי להבליג מעט ולהאיר לו פנים, ובכך לקרבו לעובדי ה'

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א על ההשפעה של הארת פנים

"לְלֶכֶת בְּכָל דְרָכָיו" (דברים י', י"ב)

לפני מספר שבועות נסעתי במונית. הנהג לא נסע בדרך בה התבקש, ועשה סיבוב שגרם לבסוף להארכת הדרך. תלמיד שנסע עמי ביקש לגעור בנהג ולומר לו 'אנחנו משלמים לך, אתה עובד אצלנו, חבל שאינך עושה את מה שמוטל עליך ונוסע בדרכים עקלקלות'. עצרתי בעדו ואמרתי לו שכדאי להבליג מעט ולהאיר לו פנים, ובכך לקרבו לעובדי ה'.

הוספתי לומר לו כי אנחנו הרי כל כך חפצים שילמדו תועים בינה ויתקרבו עוד ועוד יהודים תועים לעבודת ה' בתמימות, אנחנו מתפללים על זה כל יום "השיבנו אבינו לתורתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך" ואף אנו משתדלים לעסוק בזה מעט, אך ייתכן שכעת הזדמנה לפנינו דרך לקרב משפחה שלמה על דורותיה לדרך הישר. ייתכן ובימים אלו שקודם פתיחת שנת הלימודים, אשתו של נהג זה מבקשת לרשום את ילדיו לחינוך דתי, והוא עדיין מתחבט בזה. מאיתנו הוא מצפה להתנהגות מרוממת יותר, ואם נגער בו יסלוד ויירטע מהחיבור לשומרי המצוות.

במקום לכעוס, כדאי לומר לנהג: נהגי מוניות מבינים את הדרכים יותר טוב מאתנו, אני סומך שבחרת בנסיעה בדרך הטובה ביותר. אם נאיר לו פנים ונסלח לו, הוא יבוא לביתו ויאמר: התפעלתי מהמידות שלהם, שלמרות שלא נסעתי בדיוק כבקשתם, הם לא כעסו ואף הודו לי בתום הנסיעה. אני רוצה שהבן שלנו גם יתנהג כך, תשלחי אותו למוסד הדתי.

בנו של מחלל השבת בישיבה

אין זה גוזמא כלל וכלל, כי כמו עיניי ראיתי כדברים הללו. בעת לימודי בנערותי בישיבת באר יעקב, נשאלתי על ידי שכן לא דתי בעיר רחובות האם לומדים בישיבתנו בחורים ממשפחה מסוימת בקיסריה. משנעניתי בחיוב, הוא אמר כי אני חייב לשמוע על הרקע המדהים לכך.

וסיפר שהוא, השכן, עובד אצל אביהם של תלמידי הישיבה המשמש כמנכ"ל מפעל שיצאו כל גדולי ישראל במחאה אדירה על חילולי השבת הרבים הנעשים בו, ואותו מנהל לא רק שפחת את

שערי המפעל בשב"ק רח"ל אלא אף מדרבן בשכר גבוה ביותר את העובדים ביום המנוחה.

ניגשתי ושאלתי את הבוס - סיפר השכן - האם נכונה השמועה כי שניים מילדיך לומדים בישיבות, איך הם עשו לך את זה, מה הגבת לצעד הזה.

ולפליאתי המרובה השיב המנכ"ל: 'הם לא עשו לי את זה, אני עשיתי את זה. את השקפת עולמי הנחתי בצד למען חינוך ילדי.

'כשבחנתי את גווני הנוער הישראלי, הגעתי למסקנה שאם בני ילמדו בישיבה, מירב הסיכויים שיגדלו ממושמצים ועדינים. הדרך הטובה ביותר בה יקנו מידות נעלות בהנהגה אנושית מכובדת, היא בחינוך על דרך התורה והמצוות. ולכן שלחתי אותם לישיבה מרצוני החופשי.

'שמתי בצד את ההשקפות על הדת, ושלחתי אותם להתחנך בישיבה, כיון שיותר משהיה חשוב לי ההשקפות שלהם, היה חשוב שיגדלו כבני אדם נעימים וסובלניים'.

מסתבר שכמה בני ישיבות שעברו ליד המנכ"ל בהזדמנויות שונות ושידרו הנהגה מכובדת ונעימה, הם אלו שהשפיעו על ההחלטה האמיצה הזו.

והם בטח לא העלו על דעתם כי מנהל המפעל שלא רק מחלל שבת בפרהסיא רח"ל, אלא אף מחטיא רבים בזה, יישלח את ילדיו

אמר הרב וולבה: היום בשביל להחזיר בתשובה אין צורך בשיחות מעמיקות וניתוח דעות כוזבות, אמירת 'בוקר טוב' כבר פועלת הכל. הנה כי כן הארת פנים קטנה גרמה לשינוי אדיר שזכותו וזכות זרעו עומדת לו לדורות עולם.

רבים מתעוררים ללימוד 'חפץ חיים' ולתקן את שמירת הלשון מדיבורים מנוכרים ואסורים בידעם כי בעוון שנאת חנם נחרב הבית.

אך כבר התבטא המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין כי קודם שלומדים 'חפץ חיים' לשמירת הלשון, יש ללמוד 'אהבת חסד', כיון שהסיבה שנכשלים בלשון הרע היא כיון שלא מכבדים ואף מזלזלים בזולת.

אכן אם תלמד 'אהבת חסד' ותגדל בלבך האהבה לזולת, תגיע למצב שתזהר בכבוד הזולת כפי שאתה נזהר בכבוד הורייך והאנשים היקרים לך, שעליהם מטבע הדברים אינך צריך כל כך להתגבר שלא לדבר עליהם לשון הרע. ואמנם קודם שנהררים ונמנעים מלהוציא מהפה מה שלא צריך, יש להרבות בדיבורי קירוב ואהבה. כאמור, זו חובה ואף נעשים בהימנעות ממנה, ואף היא הדרך אותה הנחיל לנו אהרן הכהן.

ונראה שכשם שאמרה הגמרא (יבמות סה, ב) "כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע", יש לומר בענייננו: כשם שעבירה לומר דבר שנאה וריחוק, כך מצוה לומר דבר מחמאה וקירוב.

נסיעות להר ההר

כיום מתארגנות נסיעות לקבר אהרן הכהן בהר ההר, ומאחר והקבר ממוקם במקום שקשה להגיע אליו, נוסעים לשם בג'פים תוך השקעה רבה. מהאמור נראה כי הדרך היותר ראויה להתחבר לאהרן היא לצעוד בדרכו ולהרבות שלום בעולם.

הדרך להגדיל תורה ולהאדירה על ידי ריבוי שומרי מצוותיה בשלמות, היא בריבוי אהבה ואחוה בינינו, והיא הדרך לתיקון בהארת פנים לא רק לקרובים שאצלם זה נדרש בכל רגע ורגע, אלא אף אצל הרחוקים יותר שכאשר יבחינו בהנהגה המכובדת יאמרו (יומא פו, א) "ראו פלוני שלמד תורה כמה נאים דרכיו כמה מתקנים מעשיו. אשרי רבו שלמדו תורה".

זכותיה דאהרן כהנא יצילהו וירוממו ללכת בדרכיו.

(מתוך עלון "שואלין ודורשיין" פרשת מסעי- תשע"ט)

להתחנך בהיכל הישיבה המעטירה, וסופו של דבר שכל נכדיו מתגוררים במודיעין עילית, בני תורה מובהקים.

אבל כך זה פועל, ואף נראה כי זו הדרך בה פעל גם אהרן הכהן. אהרן שהיה הסמל הגדול בקירוב רחוקים, לא עשה זאת בהקלה קהילות ברבים ושיעורים והרצאות בכיכר העיר או בוויכוחים להפריך דעות כוזבות ומסולפות, אלא על ידי שהאיר פנים לכל אחד.

וכפי שאומרת המשנה (אבות דרבי נתן כד) שאהרן קרבם על ידי שהיה "אוהב את הבריות". הוא שידר אהבה וכבוד לכולם, ובשל כך נמשכו כולם אחר הנהגתו כברזל אחר אבן השואבת.

ומבואר (שם) כי כל הנקרה בדרכו של אהרן היה מאיר לו פנים לשלום, וכששמע על בליעל חיפש אחריו לתת לו שלום, ואותו יהודי למחרת כאשר עלה בלבו הרהור עבירה, מיד נזכר שהוא הרי מ'דידי' של הכהן הגדול, ואיך הוא יסתכל עליו אם יעשה כך או אחרת, זה בכלל לא מתאים לאיש נעלה כמוהו שאלו הם חבר מרעיו להתנהג כך, וכך היו מונעים עצמם מעבירה.

על ידי שהיה אוהב את הבריות, זכה לקרבם לתורה. כל התנהגות שלנו במרחב הציבורי ואף בתוככי השכונות החרדיות, מקרבת רבים וטובים לדרך התורה. לא רק לעמוד ולדבר עם אחים טועים, אלא עצם ההתנהגות שלנו היא המקרבת.

ועליך לדעת כי אתה שליח הקב"ה, ובעיני הרחוקים מדרך התורה, כל מה שהוא מבחין בהתנהגותך, הוא מפרש זאת כהתנהגות של הקב"ה שהרי אתה מקיים מצוותיו והולך בדרכיו. וממילא עצם זה שאתה מאיר פנים שמח וסובלני, זה עצמו מקרבו בעבותות של אהבה לרצות בקרבת ה'.

אחד מבעלי התשובה סיפר למשגיח הגר"ש וולבה כי הדרך שגרמה לו לשוב לכור מחצבתו היתה שכל בוקר בדרכו מביתו לעבר לימודיו בטכניון בחיפה, נעמד בשעה קבועה ליד רמזור להולכי רגל והמתין שיתחלף לירוק.

באותו זמן נעמד לידו אדם בלבוש חרדי וכל בוקר האיר לו פנים וברכו בברכת בוקר טוב. "עם הזמן נכרה בי המחשבה מדוע מבין כל המאות שחולפים על פני בכל בוקר, דווקא האדם היחיד שמאיר לי פנים הוא חרדי, אולי הברכה הלבבית שלו קשורה לכיפה שעל ראשו.

"וממחשבה למעשה עליתי לישיבה בירושלים ושאלתי מדוע ביהדות אומרים 'פה בוקר טוב למי שלא מכירים. באתי אמנם רק לשבוע אחד"... אך 'הציץ ונפגע', אותו שבוע הבעיר בקרבו את הניצוץ היהודי, ונמשך הזמן עד ששינה את אורחות חייו לגמרי ונעשה שומר תורה ומצוות עם כיפה גדולה.

***4992 או 077-2222-666**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

בעומדי כך בין רבבות האנשים העומדים בתור אל מול הרשע הצורר הנאצי 'ד"ר מנגלה', ימש"ו נזכרתי באותה שיחה נוראה של המהר"ם שפירא, ששמעתי בחיידר. דברי קודשו עלו בליבי בהתלהבות אש! אמרתי לעצמי: הנה הגיע זמן פרעון הצ'ק!!! מה אמר הרב משמם של הקדמונים קדושי ישראל: "לא צרות! לא ייסורים וקצף!"

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בסיפור נפלא על כוחה של ברכת המזון בכוונה

"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה" (דברים ח', י')

למדנו כאן חובת מצות ברכת המזון דאורייתא, ובזכות הדקדוק במצוה זו, נושא הקב"ה פנים לבני ישראל. [כמו שאמרו בגמרא (ברכות דף כ ע"ב): "דרש רב עורא, זמנין אמר לה משמיה דרבי אמר, וזמנין אמר לה משמיה דרבי אסי, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, כתוב בתורתך (דברים י', יז) 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד', והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב (במדבר ו, כו) 'ישא ה' פניו אליך'. אמר להם, וכי לא ישא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך', והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה."].

מעשה מופלא מאד סיפר לי אחד הרבנים שליט"א, והוא שמע זאת ממנהל תלמוד תורה ידוע ומפורסם בירושלים.

בשכונתו של אותו מנהל היה גר יהודי מבוגר, שבכל אורחות חייו התנהג בצורה פשוטה ביותר, אולם כשהגיע למצות "ברכת המזון", הוא היה מברך כאחד הגדולים אשר בארץ, בצורה שלא תאמה כלל להתנהלותו בשאר התחומים. בכל שבת, בסעודה שלישית שבבית הכנסת, היה יושב בתוך הקהל כאדם רגיל מן השורה, אך משהגיעו לברכת המזון הוא כמו נהפך לאיש אחר, פניו היו להבים, וכל כולו בריכוז עצום והתרגשות גדולה, מברך מילה במילה במתינות ובנחת כמונה מעות, בקול רם ובנעימה מיוחדת. המנהל דגן הבין בחכמתו שבודאי יש דברים בגו, ולא בכדי מברך כך היהודי. הוא היה מאד סקרן לדעת פשר הדבר. באחת ההזדמנויות כשדבר עמו, שאלו: "אנא ממך במטותא, גלה נא את אזני, מה פשר הנהגתך זו, שכשאתה מגיע לברכת המזון אתה נהפך ממש לאדם אחר? הרי בשום תפילה או ברכה אחרת אינך מתנהג כך כלל, הנך מברך ומתפלל כאחד האדם, ומה קורה דוקא בברכת המזון, שאתה כה מתרגש?"

היהודי נענה לו ברצון, ופתח בסיפורו:

ילד הייתי כבן שנים עשרה, בתלמוד תורה שבאחת הערים בפולין של מעלה, בטרם חורבן גלות פולניה במלחמת העולם השנייה. יום אחד הגיע אורח רם מעלה לבקר בתלמוד תורה ולחזק את

התלמידים, הלא הוא הגאון הנודע והמפורסם, רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, מייסד ומחולל הדף היומי - שבין עיסוקיו הרבים, כרב עיר, וכראש ישיבת "חכמי לובלין", היה [באחת התקופות] משמש גם בתור ציר בבית הנבחרים של ממשלת פולניה, והיה מייצג בתפארת ובעוז את היהדות הנאמנה וצרכיה. בתוקף תפקידו היה מבקר תכופות במוסדות התורה השונים שברחבי פולניה, כדי לחזקם ולעמוד מקרוב על התפתחותם וצרכיהם וכו'. בכל מוסד שהגיע היה זה יום חג גדול, הוא היה מגיע בלוויית פמליה נכבדה של רבנים ונציגים, והמנהלים היו מכינים היטב את הביקור כדי שיצליח בכל המובנים. מלבד הנאום המיוחד שהיה נושא בכל מקום - כידוע, היה אמן מיוחד בדרשותיו הנלהבות - היה גם תורם מאד לחיזוק התלמידים, בהיותו אדם מלא שמחה ושנינות, היה לו תמיד מיד 'על המקום' מה לומר לכל ילד ולכל בחור, המילה הנכונה במקום הנכון!

גם בתלמוד התורה שלנו - מספר היהודי - אך נודע שעומד הגאון להופיע, היתה שם שמחה רבת. ההכנות הקדחתניות החלו כמה שבועות קודם, נתלו מודעות ענק בשערי הכניסה, המבשרות על ביקורו הצפוי של הרב. הילדים הכינו כרזות גדולות שבהן הביעו את שמחתם הגדולה: "ברוך הבא", או "צהלי רונני" וגו', וכיוצא באלה. התכונה היתה גדולה.

כשהגיע היום המיוחל, היה בתלמוד תורה יום טוב ממש - כל הילדים הופיעו בבגדי שבת, וכל אותו הביקור המרשים נחרת עמוק בזיכרוני.

בשעה היעודה הופיע הרב, צועד בראש פמלייתו. כל כולו אומר הוד והדר, צורתו ההדורה והחיוך שלא מש מעל פניו, כבשו מאד את ליבנו. ולמראה הילדים הקדושים שנגשו אליו בזה אחר זה לברכת "שלום עליכם", היו פניו מאירות וזורחות, והקרין עלינו הרבה אהבה וחייבה.

אנו הילדים, ביחד עם צוות המלמדים והרבנים קבלנו את פניו בשער הכניסה. לאחר מכן הוא נכנס לביקור בבנין תלמוד התורה, לעמוד מקרוב על טיבו. בתום הסיור נערך מעמד "קבלת פנים" באולם מיוחד שהוכשר לכך במוסדנו, שם נשא הרב נאום חוצב להבות אש.

בהיותי בין הילדים הבוגרים שבחיידר, ישבתי בספסלים הראשונים, קרוב לשולחן המזרח, ועקבתי מקרוב ובצימאון אחר כל תנועה של הרב. בגיל זה של 'גירסא דינקותא' נחרט בי היטב נאומו הנפלא של הרב והיכה שורשים חזקים בליבי ובנפשי.

בין הדברים פנה הרב הגאון בחיבה אלינו הילדים, ושאל: "טייערע הייליגע קינדער! האם יודעים אתם אולי איזו אות אינה מופיעה כלל בברכת המזון?"

זו היתה כנראה שאלה קשה מדי... מאחר שלא היתה תשובה, הקריא לפנינו הרב את מה שכתב ה"באר היטב" (אורח חיים, הלכות ברכת המזון, סימן קפ"ה סעיף קטן א) וזו לשון קודשו: "מצאתי, למה אין 'ף' (אות פ"א סופית) בברכת המזון? לפי שכל מי שברך ברכת המזון בכוונה, אין שולט בו לא אף [ולא שצף] ולא קצף וכו', ומזונותיו מצויין לו ברוח ובכבוד כל ימיו. 'ספר החינוך' (מצוה ת"ל), 'עטרת זקנים' (סימן קפה סעיף א'). "עד כאן לשונו. ומובא גם בהקדמה לברכת המזון בסידור וילנא, בשם התשב"ץ קטן (סימן שס"ו). עיין שם. וב'עטרת זקנים' (שם) כתב שמצא כן כתוב גם בספר ישן, ושמו "גן". עיין שם.

באותה דרשה נפלאה עורר המהר"ם שפירא זצ"ל מאד את הילדים, בענין ברכת המזון בכוונה. הוא הרעים בקולו ברוב התעוררות והתרגשות, שכל ילד יקבל על עצמו בקבלה חזקה לברך ברכת המזון בכוונה!

"תראו מה אתם מרוויחים - סיים הרב את דרשתו הנלהבת, צ'ק חתום מה'באר היטב' והקדמונים: לא צרות! לא ייסורים וקצף! ועוד פרנסה ברווח לכל החיים!!!"

הדרשה עוררה הדים רבים בתלמוד התורה, וכמו הרבה ילדים מחבריי באותה עת, התחלתי גם אני - ממשיך היהודי בסיפורו - מאז אותה דרשה, להקפיד מאד על ברכת המזון בכוונה ובכבוד ראש, ומתוך סידור דווקא. על קבלה זו הקפדתי באדיקות כל ימי חיי, בכל מקום שהייתי.

עברו כמה שנים ספורות, הגאון הקדוש נקטף בחטף בשיא פריחתו, ועבר לעולם שכולו טוב, וימוטו מוסדות תבל מחמת הצר הצורך.

המלחמה פרצה במלוא עוזה, עד שיום אחד מצאתי את עצמי כבחור גדול בערי 'אושויץ' - בירקנאו' הנודעים לשמחה, במסדר הידוע [סלקציה] שבכניסה למחנה לצד ימין... או לצד שמאל... אל מול הרשע הצורך הנאצי 'ד"ר מנגלה', ימח שמו, שחרץ בהינף אצבע קל את גורלם של מיליונים.

לפתע, בעומדי כך בין רבבות האנשים העומדים בתור, נזכרתי באותה שיחה נוראה של המהר"ם שפירא, ששמעתי לפני שנים ספורות בחיידר. דברי קודשו עלו וגאו בליבי, והחלו לפעפעע בי בהתלהבות אש! אמרתי לעצמי: הנה הגיע זמן פרעון הצ'ק!!! מה אמר הרב משמם של הקדמונים קדושי ישראל: "לא צרות! לא ייסורים וקצף!"

וכך מצאתי את עצמי בפתחו של גהנום עלי אדמות, מתפלל ומתחנן לבורא עולם: "רבנו של עולם, יש לי הבטחה מהתשב"ץ ומה'באר היטב', שמי שמברך ברכת המזון בכוונה, לא יהיו לו צרות! והנה עומד אני פה בשערי אושוויץ, ומתחנן לפניך: רבנו של עולם! אנא הצילני מכל צרה ומצוקה."

עוד שפתותי ממללות תחינה ותפילה, מגיע אני לפני הצורך השטני, והוא מראה לי באצבעו אל צד ימין. כל נתנו לי חיי לשלל. לאחר שהתמקמנו בצד ימין, הכריזו שכל אחד מהנבחרים לעבודה במחנה, צריך להתייצב בפני קצין אס-אס ולהצהיר בפניו באיזה תחום הוא מתמחה, כדי לשבץ אותו בעבודה בתחום המתאים לו. אני, שהייתי בחור ישיבה, בלא שום התמחות וידע בשום מקצוע, לא ידעתי מה לומר. וכך בעמדי בתור הארוך נשאתי שוב תפילה נרגשת לבורא עולם: "רבנו של עולם, יש לי הבטחה מפורשת גם מרבינו הרא"ה זצוק"ל בספר החינוך הנ"ל על הפרנסה: 'שכל הזהיר בברכת המזון, מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו!!!' עד כאן לשון קדשו, והנה נצרך אני לאכול כאן באושוויץ, ואין לי שום מקצוע שאני יכול להצהיר עליו בפני הקצין" וכו'.

בעודי תוהה ומהרהר בדבר, פונה אלי היהודי שעומד מאחורי בתור, שכנראה הבחין במבוכתי, ולוחש באזני: "תצהיר בפני הקצין שאתה טבח מעולה! אני כבר אהיה שם לעמוד בעזרך בלימוד המלאכה, עד שתהיה 'שף' מומחה..."

כך מצאתי את עצמי כטבח מן השורה, במטבח הגדול של 'אושויץ', ובה בשעה שרוב תושבי אושוויץ ברבבותיהם נמקו ברעב, הייתי אני מקבל תדיר מן המוכן במטבח האושוויצי הגדול...

ראיתי בחוש - מסיים היהודי את סיפורו המרגש לאותו מנהל, איך ההבטחות של ה'תשב"ץ' ו'החנוך' וה'באר היטב', התקיימו במלואן גם בתוך תוככי התופת של אושוויץ הנאצית...

נו! אני יכול לא לברך ברכת המזון בכל הכוח והכוונה...?

הבה נא נקבל אף אנו על עצמנו להתחזק היטב במצוה יקרה ונפלאה זו, לברך ברכת המזון בכוונה ובמתנינות מילה במילה, ומתוך סידור דווקא, כאשר למדנו ושמענו מפי ספרים וסופרים הרבה מאד, עיין בהם, ובזה נזכה כולנו יחד לברכה המשולשת, בני, חיי אריכי, ומזוני ריחי, וכל משאלת לב לטובה, אמן.

(מתוך הספר: טיב המעשיות)

באחד הימים, בעת שיהודי עתיר נכסים הגיע לבית מרן, ניגש אליו אותו קשה יום וביקש את נדבת ליבו. הגביר שמע את בקשתו והגיב בבקשה משלו. "אתה רוצה כסף?! שאל בתקיפות, "אין בעיה, תן לי את ה'טלית קטן' של הרב אלישיב!" היהודי האומלל ניגש לפני מרן ופרש את הדברים כהווייתם

מידות נאצלות של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

"וְלַעֲבֹד אֶת ד' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ" (דברים י', י"ב)

את דמותו של רבינו ששב מתפילתו, עומד בחוץ וממתין. הנכדה, שחרדה לזמנו היקר של סבה, פסקה מעמלה ופינתה את הדרך, אך רבינו שלא היה מדרכו לעמוד ולו רגע קט בלא מעש, וכל דקה מדקותיו יקרה מכל מטמונות תבל, עמד בלא נייע על מקומו. כך ניצב מאור הדור, ממתין באורך רוח עד שהסתיימה המלאכה והתייבשה הרצפה, ורק אז הודה לנכדתו על טרחתה ופנה לחדרו!

מודה ועוזב

נין רבינו, הרב משה ישראלזון, מספר: באחת השבתות, זכיתי לנפוש במחיצת רבנו בעיר טלז-סטון, כאשר עימנו בצוותא נופשים חתן רבינו, רבי עזריאל אויערבך ורעייתו ע"ה. בשבת בבוקר כאשר בת רבינו, הרבנית לאה אויערבך, הגישה את החמין, טעם רבינו מן המאכל כמלוא נימה ומיד החל לשבחו ולהללו בכל פה.

תוך כדי הדברים הגיע לאוזניו קולו של רבי עזריאל, ששמע כיצד רבנו טורח להחמיא על טיב התבשיל ולחש מיד לרעייתו: "אם אביך כה משבח את המאכל עם הטעימה הראשונה, ככל הנראה הוא מתעתד להותיר את התבשיל בצלחתו!"

ואכן, כעבור רגעים ספורים, נוכחתי לראות כיצד רבינו מסיט מלפניו את הצלחת לאחר טעימה קלה. כפי הנראה הוא לא חש בטוב ולא היה מסוגל להכניס את המאכל לפיו, אולם מאחר שלא רצה שבתו תיפגע מכך שאינו מוסיף לאכול מתבשיליה, הלל וקילס את המאכל מבעוד מועד.

נכד רבנו, הרב אריה אלישיב, מספר: המעשה הבא התרחש בשנה האחרונה לחייו של רבינו. בעוד סבי ישוב אל מול ספריו, כשידו שעונה על גבי השולחן, שמתי ליבי לפתע כי הרצפה שלמרגלותיו רטובה. כעבור רגע קלטתי, כי גם בגדיו ספוגים במשקה. הסתבר כי ספל התה הרוותח, שהיה מונח על גבי השולחן, נשפך והרטיב את בגדיו. היה זה תה לוחט בטמפרטורה גבוהה, העלולה לגרום לכוויות, אך סבי נשך את שפתיו כשפניו אינם מסגירים כל אות ורמז לכאב העובר עליו.

אחוז בהלה, פניתי אליו כדי לברר האם גופו נכווה חלילה מן המשקה הלוחט, אך סבי הניף את ידו לעברי בביטול, כשהוא מסמן לי להחריש ולא לעשות מאומה. כל זאת כדי שהנכד, שישב בסמוך לו ושפך את ספל התה הרוותח בחוסר זהירות, לא יחוש חלילה באי נעימות ומבוכה.

מעשה דומה התרחש בתקופה בה נזקק מרן מסיבות רפואיות לסיוע בנעילת מנעליו. בשעת צהריים נכנסתי לחדרו של סבי וחשתי כי דבר מה אינו כשורה. סקרתי את דמותו במבט בוחן מכף רגל ועד ראש עד שזיהיתי את מקור הבעיה. התברר, כי נעליו היו נעולות במהופך, כאשר הנעל השמאלית נעולה לרגלו הימנית והנעל הימנית נעולה לרגלו השמאלית, דבר שהסב לו צער וכאב רב.

ניגשתי בחופזה לסדר את מנעליו של סבי, שמייהר להניח יד על פיו, מרמז לי להמתין בשתיקה. רק לאחר מספר דקות, כאשר האיש שנעל לרבנו את נעליו באופן שגוי עזב את המקום, התיר לי סבי להפוך את נעליו ולתקן את המשגה. כל זאת על מנת שלא לגרום חלילה אי נעימות לאדם שביקש לסייע לו והסב לו כאב מבלי משים.

מעוננו של רבנו שימש כבית ועד לרבים והמונים, שפקדו את הבית דבר יום ביומו. לעיתים רבות, בעוד הנכדות טורחות בכיבוד הרצפות, היו הבאים פוסעים ומבלי משים מותירים את טביעות רגליהם על הרצפה הלחה, שזה עתה מורקה. הדבר חזר ונשנה, ולא אחת הרצפה שלא מכבר הובהקה שבה והיטנפה. באחד הימים, בעוד אחת הנכדות טורחת בנקיון הבית, קלטה עינה

מימות השבוע כאשר דיברתי עימו על הנכד האמור לשהות בביתו בשבת, פנה אלי רבינו אגב אורחיה ושאל בדאגה: "מפני מה מגישים לאותו בחור מנת קינוח קנויה, בשעה שבעבורי מגישים מנה ביתית. כיצד יכול אני לאכול אוכל משובח יותר מהאוכל המוגש לאורחי בן הישיבה?!"

יש בנותן טעם לציין כי עבור רבינו היו מכינים מנת קינוח שונה המותאמת לצרכי בריאות גופו. לפיכך פניתי אליו בשאלה: "וכי מי אמר שהקינוח הביתי משובח יותר מהקינוח הקנוי?" אך הדבר לא הניח את דעת רבנו שביקש שיגישו לפני אורחיו את אשר הוא אוכל. רק אז הבנתי כי במשך למעלה משנה נמנע רבינו מלאכול את המנה האחרונה שהוגשה לפניו כדי לכבד את אורחיו כגופו. ואף על פי שלא ביקש דבר הנוגע לצרכי עצמו, בכל מה שנוגע לזולתו, הוא ידע גם ידע למה כל אחד נזקק ודאג למלא את צרכיו. באחד מערבי שבת הודיעו לו שעה קודם כניסת השבת, כי נבצר מנכד פלוני להגיע ונכד אחר עתיד להחליף את מקומו. רבינו שמע את הדברים ושאל מיד בדאגה, האם הכינו ביצה קשה, הואיל ואותו נכד אינו אוכל דבר מלבד מאכל זה.

בסביבת בית מרן התגורר יהודי קשה יום, שסבל מצרות צרורות הכרוכות בפרנסה ושלוש בית. רבינו סייע בידו תמיד ועזר לו ככל יכולתו.

באחד הימים, בעת שיהודי עתיר נכסים הגיע לבית מרן, ניגש אליו אותו קשה יום וביקש את נדבת ליבו. הגביר שמע את בקשתו והגיב בבקשה משלו. "אתה רוצה כסף?!" שאל בתקיפות, "אין בעיה, תן לי את ה'טלית קטן' של הרב אלישיב!"

היהודי האומלל ניגש לפני מרן ופרש את הדברים כהווייתם. בעוד הנוכחים אחוזי תדהמה מהעזתם של הגביר והעני גם יחד, ביקש רבינו להכניסם לחדרו ושאל את הגביר כמה הוא מוכן לשלם בעד ה'טלית קטן'. השניים החלו להתדיין בעוד מרן עומד על המקח ומעלה את המחיר עוד ועוד. רק לאחר שהגביר הציע לתת למבקש הצדקה סכום עצום, פנה רבינו לנכדו ואמר: "רבי אריה, תן לו 'טלית קטן'!"

כל מי שהכיר את נפש רבינו, ידע עד כמה הוא סולד מהנהגות אלו הנראות כיוהרה, אבל כשהדבר הגיע לענייני צדקה וגמילות חסדים, הוא ויתר על כל אשר לו והשים עצמו כאיסקופה הנדרסת כדי לסייע לבן ישראל בעת צרתו.

(מתוך הספר עמודו של עולם)

בת רבינו, הרבנית לאה אויערבך, נהגה להכין לאביה מידי ערב ארוחה שכללה סלט ירקות. באחד הימים, לאחר שהוגשה לפניו הארוחה הרגילה, אכל רבינו את כל המאכלים מלבד הסלט שנותר מיותר בצלוחיתו.

"אבא, האם אינך מרגיש טוב" תמחה הרבנית אויערבך, "מדוע אינך אוכל את הסלט?"

"ברוך ה' אני חש בטוב, אבל אינני יכול לאכול!" חתם רבינו בלא לגלות את טעמו.

בלית ברירה נטלה הרבנית את צלוחית הסלט, החזירה אותה למטבח והעבירה את תכולתה לכלי קטן על מנת לאכסנה במקרה. אולם להפתעתה הרבה, גילתה בתחתית הצלוחית חרק קטן ובלתי נראה. שהסתתר בתוך ערימת הירקות.

מקרה דומה אירע באחד מימי הפסח, כאשר אחד מנכדי רבנו הגיע עם רעייתו לביקור במעון סבו. באותה העת שהתה בבית הרבנית אויערבך, שעסקה בהכנת ארוחת ערב בעבור אביה. הרעייה הצעירה שביקשה להקל על עמלה של הרבנית, פנתה אליה ושאלה כמה היא יכולה לסייע בידה. בתחילה התחמקה הרבנית בתואנות שונות וציינה כי אין צורך בעזרה. אך כאשר ראתה כי אחייניתה משתוקקת לסייע בהכנת ארוחתו של רבינו, הציעה לה לשטוף את עלי החסה.

כאשר הארוחה הוגשה לפני רבינו, הוא אכל את כולה מלבד עלי החסה אותם הותיר בקערתם. כאשר שאלוהו מפני מה אין הוא אוכל את החסה, שהייתה עיקר מאכלו בימי הפסח, נצר רבינו את לשונו ונמנע מלהשיב.

רק בעקבות בירור שערכו בני הבית נודעה סיבת הדבר. בימי הפסח היה רבינו מקפיד להשתמש במים מיוחדים שזרמו מדוד ענק שמולא קודם החג. אך האישה הצעירה שלא ידעה דבר אודות מנהגו, שטפה את עלי החסה במי ברז רגילים, ולפיכך נמנע רבינו מלאוכלם. בעוד בני הבית נוכחים לראות בחוש, פעם אחר פעם, כי "רגלי חסידי ישמור" ואין הקב"ה מביא תקלה לידיהם של צדיקים.

נכד רבינו, הרב אריה אלישיב, מספר: במשך תקופה מסוימת שמת לי, כי משום מה נמנע רבינו מלאכול את המנה האחרונה בסעודת השבת ומעבירה לסובבין, כשהוא מציין כי כבר אכל דיו. בתחילה לא ייחסתי לכך כל חשיבות, וסברתי לתומי כי הוא מתקשה לאכול את המנה האחרונה.

שנה תמימה חלפה כאשר רבינו ממשיך ואוחז במנהגו. באחד

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל

שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

באחד הלילות כשראש הישיבה מהר"ם שפירא סייר במסדרונות הישיבה, הבחין ברבינו עומד רכון על משנתו, ושאלו לפשר הדבר. התרגש ראש הישיבה למשמע תשובתו, וברכו כי מעתה ועד זקנה ושיבה, תהיה ראייתו צלולה וברורה ולעולם לא יזדקק להרכיב משקפיים, ברכה שאכן נתקיימה במלואה עד יומו האחרון

אהבת התורה היוקדת של מרן הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל בעל 'שבט הלוי'

"הבדיל ד' אַתְּ שֶׁבֶט הַלְוִי" (דברים י', ח')

למדרגות רמות ונעלות של אהבת תורה ויגיעתה הגיע רבינו בשנות לימודיו בישיבת חכמי לובלין. היו אלו שנותיו הפוריות ביותר בדרך להשלמת נפשו וקנייניה בתורה, כשהתמדתו בתקופה זו כלל אינה ניתנת לתיאור. את כל מאווי עולם השליך רבינו מעבר למפתנה של הישיבה, והוא השקיע את עצמו בחדרי תורה ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו. תלמידי ישיבת חכמי לובלין מן התקופה ההיא, מתי מעט השרידים שנותרו לפליטה לאחר החורבן הגדול של יהדות אירופה, סיפרו בהערצה על התמדתו המופלאה של רבינו שהייתה עד כלות הכוחות ממש. אחד מהם היה החסיד הנודע, רבי אלעזר ביי"ן זצ"ל, מנקה הדעת בעדת חסידי גור בירושלים אשר למד בנעוריו בישיבת חכמי לובלין, שהעיד על התמדתו של רבינו שהיתה אז לשם דבר בין בחורי הישיבה. הוא סיפר כי במשך תקופה ארוכה, עשה לעצמו רבינו סדר ארוך של שמונה עשרה שעות ביממה, בהן הפסיק אך ורק לתפילותיו, כשאת יתר צרכיו, אכילה, שתיה ולינה, הספיק בשש השעות הנותרות.

עומד על יד אדן החלון בשעת לילה ומשנן את מסכת שבת לאור הלבנה, מכיון שבישיבה שרר משטר של כיבוי אורות לאחר זמן השינה הקבוע.

באחד הלילות בשעה שראש הישיבה מהר"ם שפירא סייר במסדרונות הישיבה כדרכו, הבחין ברבינו העומד רכון על משנתו, ושאלו לפשר הדבר. התנצל רבינו, וסיפר לו את הקבלה שקיבל על עצמו. התרגש ראש הישיבה למשמע תשובתו, עמד וברכו בחום כי מעתה ועד זקנה ושיבה, תהיה ראייתו צלולה וברורה ולעולם לא יזדקק להרכיב משקפיים, ברכה שאכן נתקיימה במלואה עד יומו האחרון.

בהקשר ללימודו של רבינו מסכת שבת, ראוי לציין את שכתב רבינו באגרת ברכה לרגל הופעת ספרו 'שבט הלוי' על מסכת שבת: "ומאז נעורי הרגשתי שהיות שבת היא נחלה בלי מצרים כן מסכת שבת בלי מצרים... ובתקופות שונות נתתי לבי לברר ולהעמיק בסוגיות הש"ס של כ"ד פרקי מסכת שבת", ואכן ידועה היתה חביבותו המיוחדת של רבינו למסכת שבת, כאשר כל ימיו ראוהו כשהוא משננה וגורסה חדשים לבקרים.

על התבטאות נוספת של רבו המהר"ם אודות התמדתו, סיפר רבינו עצמו, כי זוכר הוא כיצד באחד הימים בתקופת לימודו בלובלין, ישב בגינת הישיבה יחד עם רעהו הבחור אברהם מ"ה כץ ולמדו בחברותא שעות על גבי שעות, תחת אחד האילנות, שולחן ערוך יורה דעה

שרידי תלמידי יח"ל היו מספרים, כי רבינו קבע אז את מקום לימודו בסמוך לאחד העמודים שניצבו בהיכל הישיבה, והבחורים היו מתווכחים ביניהם בהלצה מי יזוז קודם ממקומו, האם העמוד או הבחור ר' שמואל וינער...

הגאון רבי שמואל תנחום רובינשטיין זצ"ל, מטובי תלמידי יח"ל ולימים אב"ד בתל אביב היה מספר על סדר יומו של רבינו שהחל כבר בשעה 2 לפנות בוקר והסתיים בשעה 10 בלילה, רבינו היה עולה אז על יצועו כמנהגו להקדים לישון, מנהג עליו הקפיד כל ימיו, החל משעת קימתו היה הוגה בתורה ללא לאות. "מרוב התמדה ומאמץ, ומחמת מיעוט השינה, לא פעם ראינו כיצד עיניו היו אדומות כדם", העיד הגרש"ת.

על התמדתו המופלגת סיפרו, כי בתקופת בחרותו קיבל על עצמו רבינו לשנן ולגרוס את מסכת שבת עד שתהא שגורה על לשונו, ועד בכלל, זאת בנוסף לסדרי לימודו הקבועים. כמובן שלשם כך היה עליו למצוא שעות נוספות מחוץ לסדריו שהיו עמוסים בלאו הכי. ומספרים היו תלמידי יח"ל, כי זוכרים הם היטב כיצד היה רבינו

מהר"ם שפירא זצוק"ל, בז' חשון תרצ"ד, העיד רבינו, כי משך כשנה וחצי לא עזב את לובלין מרוב התמדה ויגיעה, ואף את ימי בין הזמנים עשה בין כתלי הישיבה במחיצת רבו ולא חזר לבית הוריו שבוניה. על ניתוקו המוחלט מהעולם החיצוני בזמן שהותו בישיבה העידו, כי כאשר נסע פעם בלוויית חבריו אל הרה"ק רבי פיניע'לה מאוסטילא זצוק"ל בהוראת רבו המשגיח הגה"ק רבי שימעו'לי מז'עליכוב, שיעץ לו לחזות בפני קדשו. כאשר יצא מבנין הישיבה, הבחין כי בסמוך לישיבה נפתחה חנות אותה לא הכיר קודם לכן. משתמה בפני חבריו אודות החנות החדשה, ענוהו כי היא פתוחה במקום זה כבר למעלה משנה.

את כל הון ביתו באהבה

סדרי לימודו של רבינו היו מופלאים ומיוחדים והם החלו בשעה 2 לפנות בוקר. בימות החורף היתה זו מסירות נפש של ממש, שכן בבית-המדרש של הישיבה הופעלה ההסקה החל מהשעה 4 לפנות בוקר, ועד לשעה זו שרר בהיכל קור מקפיא עצמות, כיאה לחורף הפולני הקשה. ברם, רבינו לא השגיח בכך, והיה מתייצב על מקומו בהיכל מידי לילה בשעה 2 ולומד בשקידה ובהתמדה למרות הצינה העזה. כעבור תקופה קיבל רבינו דלקת ריאות חריפה, אך הוא הבריא בחסדי שמים. כאשר סיפר רבינו סיפור זה, הוסיף ואמר, כי היה אז במצב מאד מסוכן עד כי הרופאים כבר נואשו מחייו, "אך ברחמי שמיים המרובים, יצאתי מכלל סכנה וניצלתי לפני משורת הדין".

עוד היה מציין רבינו בהקשר למעשה זה, כי מאז ומעולם הקפיד שלא לעלות על יצועו בשעות היום, מלבד שנת עראי על ספה וכורסא וכדומה. רק בעת זקנותו הרשה לעצמו בהוראת רופאיו לנוח על גבי מיטה אפילו במשך היום.

בשנים ההן למד רבינו את כל חלקי התורה, בסדרים רבים שעשה לעצמו מחוץ לסדרי הישיבה. וסיפר רבינו כי זכה לסיים את כל התלמוד ירושלמי בשיעור מיוחד שקבע לעצמו בזמן ההמתנה לארוחת הצהריים. הסדר בישיבה היה שבחורים היו מחכים בתור לקבלת מנתם מידי הממונה, ופעמים שההמתנה יכלה להימשך עשר דקות ויותר. הניח אפוא רבינו על המגש האישי כרך מהתלמוד ירושלמי, וכך ניצל מידי יום את דקות ההמתנה היקרות הללו. כעבור כמה שנים זכה לסיים במתכונת זו את כל התלמוד ירושלמי. כיצא בזה, גם בזמני הארוחות קבע לעצמו רבינו גם בספרי המהר"ל, כשבמתכונת זו אף זכה לסייםם.

כ"ק האדמו"ר רבי אברהם אביגדור נחום לנדא מסטריקוב זצוק"ל, שנכנס לישיבת חכמי לובלין לאחר היותו בר מצוה בשנת תר"ץ, היה מדבר על רבינו בהערצה מופלגת, והעיד עליו כי בעוד כל התלמידים בשעותיהם הפנויות היו מעמיקים במפרשים על הדף שלמדו בישיבה ומפלפלים בהם, היה רבינו משקיע את אוננו ומרצו בלימוד ההלכה, כשהוא כולל בלימודיו גם את ההלכות שאינן שכיחות כל כך, דוגמת הלכות חול-המועד, הלכות אפיית מצות ועוד. ואכן, הנהגה זו הייתה אופיינית לרבינו והוא הנחיל זאת גם

חלק א', אותו סיימו משך כל 'זמן חורף' תוך שהם משננים את תלמודם הדק היטב. תוך כדי לימוד עבר שם הגאון ר' מאיר שפירא, וכראותו את צמד הבחורים השקדנים נתמלא קורת רוח, והפטיר לעומתם בחיבה: "נראה כי גם העצים כבר קלטו את דברי התורה המשוננים על ידכם ללא הרף..."

סיפר אחד משרידי תלמידי יח"ל, כי בישיבה היה יהודי לובלינאי, ישיש מופלג שהיה מתהלך תדיר עם צרור מפתחות כרסתני ותפקידו היה לנעול את חדרי הפנימיה בזמן הסדרים ולפתחם רק בשעות הערב, מלבד חמישה חדרים שנותרו פתוחים בהם יכלו לפוש קמענה ולחזור תיכף ללימודיהם. יהודי זה, שהיה חסר כל וגלמוד, היה מסור באופן בלתי רגיל לבחורים ומאיץ בהם תמיד לשוב ללימודם. פעם אחת, נכנס הלה להיכל הישיבה, ושלא כהרגלו קרא בפני כמה מן הבחורים: "היודעים אתם מי הם אלו שינהיגו את הדור הבא?" שומעיו היו בטוחים כי לבטח יצביע על הפינה של הבחורים החריפים מעילווי הישיבה. אך למרבה הפלא הוא הצביע דווקא לעברו השני של ההיכל בו נהגו לשבת הבחורים המתמידים, שם גם ישב רבינו, ואמר: "דעו כי מי שיושב שם, הוא זה שינהיג את הדור הבא. המתמיד, הוא זה הראוי להנהגת הדור".

את ההתמדה בשנות הנעורים ראה רבינו כמפתח עיקרי להצלחה בתורה. בשיעור חומש רש"י שמסר לתלמידיו בפרשת תולדות תשנ"ט, ביאר רבינו מדוע נקרא יעקב בלשון הכתוב "יושב אהלים", ולא נקרא "איש יודע תורה", כאחיו עשיו הנקרא "איש יודע ציד". וכך ביאר רבינו במתק לשונו: "ואמרתי לפרש שאפשר לבחון מתוך הנסיון, מי מהבחורים והאברכים שיכולים להצליח בתורה ומי מאלה שלא יצליחו בתורה אע"פ ששישונותיהם מבורכים ויש להם זיכרון טוב. כל ימי גדלתי בין החכמים, ומנעורי מצויי הייתי בין הלומדים וכן דכרנא שבלובלין היה אחד מהחבורה גאון ועובד ה' שאמר: דעו, כי העילויים הלומדים הגדולים, אם סומכים הם על כישרונותיהם לא יצליחו, ורק המתמידים יגדלו ויצליחו, כי רק המתמיד זוכה להגיע להבנה בתורה ולידיעת התורה, לקדושה, לתפילה בכוונה, ולמידות טובות וכו'... ועל פי זה אפשר להבין מדוע לא כתוב אצל יעקב 'יודע לתלמוד תורה', כי יעקב אבינו לא נשתבח על יכולתו ללמוד, אלא בזה שהיה יושב אהלים, שהתמיד ויגע בתורה..."

את העיתוי של ימי הבחרות גם ראה רבינו כגורם מכריע לעתידו התורני של הבחור, וכפי שכותב על כך בלשון קדשו באחת מתשובותיו: "בעניין ההתחזקות, עיקר בימי הבחרות למלאות נפשו מש"ס ופוסקים להרבות בלימודים, להשתדל להרבות ולכוון בתפילה כפי האפשר בזמן הזה..."

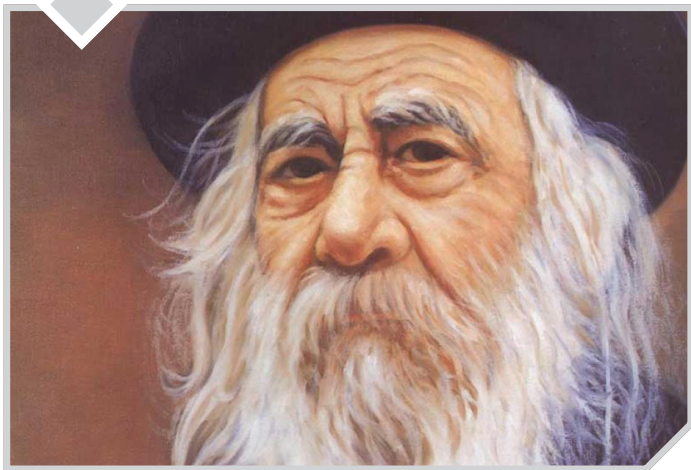
ואכן, מי לנו גדול מרבינו שקיים בנפשו את הוראותיו וזכה להגיע לפסגות נעלות של התמדה ויגיעה בתורה, הן בימי נעוריו והן במשך כל ימי חייו עד שיבה ואחרית.

'בין הזמנים' בלובלין

על תקופת לימודיו בישיבת חכמי לובלין, שהחלה בשנת תרצ"א והסתיימה מספר חודשים לאחר הסתלקותו הפתאומית של רבו

'רגלי חסידי ישמור' - פעם בשנת שמיטה הביאו לו סיגריות מחו"ל שאין בהן חשש שביעית. סבא התחיל לעשן, ולפתע אחזו חיל ורעדה. הוא ירק מפיו את הסיגריה וקרא: "הלא מריח כאן יין נסך!"

הרבנית ר. צביון על הסבא הגדול מרן ה'סטייפלער' זצ"ל

מעשיו היו לשם שמים על פי רצון ה' - הרי עומדת לנגד עינינו דמותו המאירה של סבא. כל פסיעה וכל תנועה שלו היו מחושבות מתוך יראת שמים מופלגת, ומפני כל אלו זכה גם לסייעתא דשמיא.

אפילו נושא שולי כעישון - כמה דקדוקים וזהירויות היו כרוכים בו! סבא היה מעשן מפעם לפעם. הוא הורגל בכך בבחרותו כאשר לא היה לו מה לאכול, והסיגריות השיבו את נפשו הרעבה. אמנם בהיותו חתן כתב לו החזון איש: "הנני חושב כי עישון הטבק קשה לנשימה ומעבה את מקום הריאות, ולכן יש לפרוש מזה". (החזון איש כתב זאת עשרות שנים לפני שנודע כי העישון מסוכן מאוד!) אולם סבא הסביר לחזון איש את הצורך שלו בעישון. רק בשנותיו האחרונות חדל מלעשן. והנה נוכל לראות עד כמה דקדק ונזהר סבא בנושא זה: כבר בבחרותו קיבל על עצמו שלא לבקש סיגריה מאיש. סבא נזהר מאוד שלא להדליק את הסיגריה מנרות בית הכנסת. בהיותו בישיבה הקפיד שלא לפתוח את התנור כדי להדליק את הסיגריה, שמא ימעט את חומו. בפסח לא עישן מחשש חמץ, ובשנת שמיטה נמנע מלעשן שמא יש בטבק חשש גידולי שביעית. סיגריות מאמריקה לא עישן משום ששמע על חשש כשרותי קלוש שיש בהן.

'רגלי חסידי ישמור' - פעם בשנת שמיטה הביאו לו סיגריות מחו"ל שאין בהן חשש שביעית. סבא התחיל לעשן, ולפתע אחזו חיל ורעדה. הוא ירק מפיו את הסיגריה וקרא: "הלא מריח כאן יין נסך! פע!" אחי רבי אי"ש החליט לברר את הדברים ביסודיות, ואחר חודשים ארוכים גילה כי אכן, בתהליך הייצור מזלפים יין על עלי הטבק...

גם בנושא זה באה לידי ביטוי השתדלותו המיוחדת ב'בין אדם

בכל עת ובכל שעה ראינו את סבא לומד - זה מה שעשה בכל שעות היממה. לפעמים עסק בתורה מתוך ייסורים גדולים. גם כשהיה חולה וגופו להט מחוס, לא פסק מלימודיו. "אמנם קשה לי ללמוד", אמר, "אך יותר קשה לי שלא ללמוד... לו הייתי לומד רק כשנוח לי, הייתי נותר עם הארץ גמור". פעם אף התבטא: "העינוי הגדול ביותר שיש לי בתשעה באב הוא שלא ללמוד"...

סבא הסטייפלר היה חרד מביטול תורה ולו לרגע קט, וגם בלילות שבת, כששרר חושך בבית, היה יושב ומשנן משניות בעל-פה. מימי בחרותו ועד סוף ימיו לא היתה שנתו מסודרת - הוא היה לומד ולומד עד שנפל בעייפותו על מיטתו או על הסטנדר. מחזה שכיח היה לראותו מנמנם על כיסאו כשפיו ממלמל משניות. לעיתים היו מוצאים אותו בבוקר השכם כשהוא עדיין שקוע בתלמודו; הוא למד ולמד עד אשר הגיע זמן קריאת שמע של שחרית... כבר בשנות בחרותו בנובהרדוק יצא שמו בכל עולם הישיבות כמי שלומד בהתמדה סדרים של שלושים שעות רצופות!

בספרו 'תולדות יעקב' מצטט אחי רבי אי"ש את סבא: "יש הסוברים שאפשר להשיג השגות גבוהות בכל מיני אמצעים ודרכים, ואינם יודעים כי עיקר גדלותו ורוממותו של האדם באה לו אך ורק על ידי לימוד התורה".

אכן, על ידי לימוד התורה בעמל ובמסירות נפש מוחלטת בכל מצב וללא כל תנאי, התעלה סבא, התגדל והתרומם, וזכה לכל המעלות של העוסק בתורה לשמה.

לנערי בר-מצוה שבאו להתברך מפיו היה עורך חישוב, כי יכולים הם להתמיד וללמוד מדי יום במשך שתיים עשרה שעות (שמונה שעות לשינה, שעתיים לתפילה, שעתיים לאכילה ולשאר צרכים, והיתר ללימוד). הוא אף נהג להזהיר את בני התשחורת, כי אם ילמדו רק שמונה שעות ביממה, ויבטלו ארבע שעות, או-אז תגרום הבטלה להפסד של כל תורתם, חלילה, בבחינת "אם תעזבני יום-יומיים אעזבך".

עם זאת, הסביר פעם לאחד משואליו, כי על ידי לימוד יומי בן 12 שעות יכול אדם להיחשב 'תלמיד חכם', אך ודאי שאין די בזה כדי להיות 'גדול' באמת...

אכן, מי כסבא יכול לומר כן!

'בכל דרכך דעהו'

אם נבקש למצוא אדם אשר קיים את הפסוק 'בכל דרכך דעהו', וכל

לחברו' - בשנות השואה כבש את רצונו ולא עיזב כלל. וכך הסביר: "חז"ל אומרים כי על האדם להשתתף בצער הציבור. אני אדם עני, בין כך הריני מסתפק במועט ואיני מרבה באכילה יתר על הדרוש לי. במה אוכל להשתתף בצערם של ישראל? אמרתי לעצמי, אחדול מלעשן, אף שהעישון נצרך לי מאוד, ובכך אצטער בצערם..."

כל צעד ושעל שלו היו בבחינת 'תורה שלמה'. מכל תנועה ושיחה שלו יכלו ללמוד דין, דקדוק הלכה או מנהג. סבא הסטייפלר היה משתמט מלהורות הלכה אפילו לקרובים אליו, באומרו כי על פי החזון איש, רב השיכון הוא הגאון רבי גדליה נדל, אך עם כל זאת, מאות ואלפי פסקי הלכה יצאו מפיו כבדרך אגב. תלמידו רבי אברהם הורביץ עקב אחר תנועותיו ככל יכולתו ורשם כל הנהגה, הוראה או מעשה שראה אצלו. חלק מן האוצר הבלום שברשימותיו הדפיס בחמישה כרכים עבים בסדרה 'אורחות רבינו'.

הווי רץ למצווה

סבא עשה את רצון ה' מבלי לערב שיקולים של נוחות או יכולת. אם סבר כי רצון ה' הוא לעשות דבר מה, או לחילופין - להימנע מכך, שום דבר לא עמד בעדו: לא השרב בקיץ ולא צינת החורף, לא חולשה ולא מחלה. גם בערוב ימיו, בהיותו חלוש וחולה, הפך לחזק ולתקיף כאשר נזדמן לפתחו דבר מצווה.

פעם נסע סבא במונית ברחוב רבי עקיבא בבני ברק. גשם שוטף ניתך ארצה, והבריות הסתגרו בבתיהן. לפתע ראה סבא מחלון המונית סוס הרתום לעגלה מחליק בגשם ונופל לתוך ביצה. סבא ביקש מן הנהג לעצור, ירד מן הרכב ומיהר לסייע לעגלון לחלץ את סוסו מן הבוץ. תוך שהוא מתרטב עד לשד עצמותיו.

(סבא הורה לנהג שלא לספר זאת, והנהג 'רק' אמר לאחד מתלמידיו של סבא כי 'יש לי סיפור שאיני יכול לספר'. מכאן ועד להתוודעותו של התלמיד לסיפור, קצרה הדרך...)

הכנסת אורחים

בוקר אחד, בשנותיו האחרונות של סבא, נכנס לחדרו תלמידו רבי אברהם הורביץ, והנה הוא רואה מחזה חריג ביותר: ליד שולחנו של סבא יושב אברך צעיר וסועד את לבו, וסבא עומד עליו לשרתו...

רבי אברהם תמה מאוד למראה עיניו ופתח בשיחה עם אותו אברך. נתברר לו כי אמש הגיע הלה מירושלים כדי ליטול עצה ותושייה. הוא היה אחרון בתור, ובהגיע חצות לילה הודיעו לו שלא יוכל להיכנס כי הרב נרדם. התחבורה לירושלים כבר פסקה בשעה זו, והאברך הבין כי יאלץ לעשות את הלילה בבני ברק. הוא בירר אצל דודתי, שהתגוררה בדירה הסמוכה לסבא, על מקומות לינה בעיר, ומאחר שנבצר הימנה לסייע בידו (לארחו בביתה לא היה ביכולתה בגלל איסור ייחוד), הציעה לו ללכת לבית הכנסת 'לדרמן'.

בשעה מאוחרת יותר, כשהתעורר סבא משנתו, סיפרה לו דודתי לפי תומה על האברך שנותר ללא מקום לינה. באין אומר ודברים קם סבא ויצא מן הבית לעבר 'לדרמן'. יש לזכור כי באותן שנים כבר לא ראה סבא היטב ואף היה כבד שמיעה. גם ההליכה קשתה עליו ביותר-

את הדרך הקצרה מביתו לבית הכנסת 'לדרמן' היה עושה במשך זמן ארוך, כשמפעם לפעם הוא מתיישב על הספסלים שהוצבו למענו לאורך הרחוב. באותו יום לא חש סבא בטוב, ולמרות כל זאת הוא מיהר ל'לדרמן' והגיע לשם תוך זמן קצר, מבלי לעצור למנוחה.

את הדרך חזרה כבר עשה סבא הסטייפלר בלוויית אותו אברך, בקצב ההליכה הרגיל שלו: הוא התהלך לאטו, עקב בצד אגודל, מתנשם ומתנשף... סבא הכניסו לביתו, הציע לו את המיטה, ובבוקר הגיש לו ארוחת בוקר, שאלו למטרת בואו, בירכו ושלחו לביתו...

(המעשה עשה לו כנפיים תוך זמן קצר מאחר שהוא היה נשמע דמויני לפי מצבו הבריאותי של סבא באותו זמן, עד כדי כך שהעיתון 'תמורה', שהופיע אז, פרסם את הידיעה בהבלטה. מישהו סיפר על כך לסבא, והוא השתומם: "יהודי מקיים מצוות הכנסת אורחים, וכותבים על כך בעיתון, מאחר יכתבו עלי שהנחתי תפילין"...)

חכם הרזים

סבא היה חכם ופיקח מאוד בכל שטחי החיים וירד לסוף דעתם של בני אדם. מכתביו שנדפסו בשלושת כרכי 'קריינא דאיגרתא' כוללים עצות ודברי חכמה, המעידים על הבנתו העמוקה בתורת הנפש. פסיכולוג חרדי מארה"ב פרסם ספר ובו מכתבים שזכה לקבל מסבא במענה לשאלותיו. מכתבים אלו כוללים עצות והדרכות לסובלים מבעיות נפשיות ומצוקות רגשיות.

ושימח את אשתו

סיפר ידידו של אבא הגאון רבי בער'ל וינטרויב כי ביום שמלאה שנה לנישואיהם של אבא ואמא, ירד הסטייפלר לגינה שבחצרו (כיום חצר תלמוד תורה 'תשב"ר'), קטף שושנה נאה, ומסרה לבנו על מנת שיעניקה כמתנה לאשתו...

דודתי מספרת, כי בהיותה כלה בימי השבע ברכות' היה אביה - סבא מביא לה פרחים דבר יום ביומו, בידעו כי היא נהנית מהם.

מדי ערב חג היה סבא מבקש מסבתא כי תרכוש לעצמה משהו שישמח אותה במועד. שנה אחת, בערב פסח אחרי חצות היום, נזכר כי לא ביקש ממנה זאת, ומיד יצא בעצמו לרחובה של עיר לרכוש בעבורה חפץ שישמחנה. בשעה מאוחרת זו כבר היו החנויות סגורות, ורק חנות כלים אחת עדיין היתה פתוחה. סבא לא ידע למה היא זקוקה, ועל כן קנה לה מגרדת. סבתא התרגשה מאוד! הנכדים שאלו אותה האם אכן היתה זקוקה למגרדת, והיא השיבה כי לא נזקקה לה כלל, אך מכל מקום, עצם הקנייה ורצונו לשמח אותה הסב לה שמחת חג אמיתית...

סבא היה שוקד על תלמודו בלילות עד לשעות מאוחרות, ולפעמים עד עלות השחר, אולם כפי שסיפר, בשנות נישואיו הראשונות רצה להנות את סבתא, ולפיכך היה עולה על יצועו בעת שהלכה לישון, ולאחר מכן היה קם ושב ללימודו.

סבא גם היה משמח את נכדיו ו'אוסף' בעבורם את הבולים מהמכתבים שנשלחו לו מחוץ לארץ.

(בית אמי')

פעם הגיע לבגדד רב אשכנזי מאירופה. שאלוהו: 'מי כבודו?' ענה: 'אני המוכיח מפראג'. באותם ימים היה לדרשן של פראג שם גדול מאד, ומאחר שאנשי העיר מעולם לא ראוהו - האמינו לאיש, כבדוהו בכבוד גדול ובקשו שיישא לפניהם מדברותיו

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א על נאה דורש ונאה מקיים

"וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ" (דברים י"א, כ')

...חובה על כל מנהיג להקפיד לשמור בעצמו על ההלכות, ולא רק לעורר אחרים לקיימם.

בדרך הלצה אמרו בענין זה, שבקריאת שמע ישנה הלכה (ברכות טו ע"א):

"הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו - לא יצא". יש לפרש זאת כך: אם אדם אומר לאחרים קריאת שמע, ומוכיח אותם על הכתוב שם: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך", "ושננתם לבניך", "וקשרתם לאות על ידך", "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך" - אבל 'לאזניו' דהיינו: לעצמו, לא השמיע זאת - לא יצא... הריהו בגדר "נאה דורש ואין נאה מקיים".

לא רק בהלכות כך, אלא גם בדברי מוסר -

כשחכם או מנהיג קהל מוכיח את קהל עדתו, ואינו משמיע את הדברים לאזניו... הריהו בגדר 'לא יצא'.

לאחרים הוא אומר: תאכלו רק דג מלוח ולחם שחור, והוא מתענג על סעודות מלכים וארוחות גורמה... להם הוא מורה: תגורו במרתפים, לא משנה עוד חלון או פחות חלון, ולעצמו הוא בונה בתים וגר בארמונות פאר... זהו קורא מוסר ולא משמיע לאזניו את הדברים!

לפיכך פנה משה רבנו קודם כל 'לראשי המטות', ורק אחר כך 'לבני ישראל'.

רבנו יוסף חיים סיפר, שפעם הגיע לבגדד רב אשכנזי מאירופה. שאלוהו: 'מי כבודו?' ענה: 'אני המוכיח מפראג'. באותם ימים היה לדרשן של פראג שם גדול מאד, ומאחר שאנשי העיר מעולם לא ראוהו - האמינו לאיש, כבדוהו בכבוד גדול ובקשו שיישא לפניהם מדברותיו. שמש בית הכנסת הודיע לציבור, כי מחר ביום השבת, בשעה אחת עשרה, תתקיים דרשה מיוחדת מפי האורח הדגול שהגיע מוחץ לארץ - המוכיח מפראג, ובשעה היעודה התמלא בית הכנסת מפה לפה.

ביו הנוכחים היו כמה אשכנזים נוספים, סוחרים שנקלעו למקום, אחד מהם הכיר את המוכיח מפראג, ותכף ומיד כשראה את הדרשן ידע שאין הוא האדם שהוא מתיימר להיות. פנה ושאל אותו: "מפני מה קראת לעצמך המוכיח מפראג?"

אמר הדרשן: "מוכיח אינו רק מלשון 'תוכחה' אלא גם מלשון 'הוכחה'. לי יש הוכחות כיצד יש לנהוג בעולם הזה. הייתי עשיר גדול, הסתובבת בכל העולם, הגעתי אפילו לאמריקה הרחוקה, שהמסע אליה הוא ארוך

ומסוכן ונמשך שלושה חודשים בים הפתוח, ובו שודדי ים וסערות מאיימות. ראיתי תענוגות מכל העולם כולו, ראיתי עשירים מקצה העולם ועד קצהו. כמו עיני פגשתי אנשים שבעים ומאושרים שברגע אחד חלו במחלות קשות, אלו חיים יש להם? אין להם בית ואין להם משפחה.

ואני עצמי - היו לי חמישה עשר כרמים שהכניסו לי בשנה מיליונים, עשרים שדות של זריעה שהכניסו לי כך וכך, שלושים אלף ראשי צאן ומאה פרות שאפשר היה לפרנס מחלבן תריסר משפחות מטופלות בילדים, מאה חנויות ועשרים ספינות, ממון בבנק במזומן וכסף זמין בכיס, מניות ממשלתיות רבות...

והנה גז עושרי ונעלם, אין לי כלום, אני עני ואביון המחזור על הפתחים ואין לי אפילו סעודה אחת, ערום כביום היוולדי.

הביטו בי וראו כי לא לאורך ימים החוסן, עושרנו משול לחוט השערה, וכל היקום אשר תחת רגלינו משול כחרס הנשבר וכחלום יעוף! גלגל חוזר בעולם, בן רגע הקב"ה משפיל גאים ומגביה שפלים!

אינני מדבר סתם באויר, יכול אני לתת 'קבלות' על כל מה שאני אומר. ואם כך, כלום איני ראוי לתואר 'המוכיח מפראג'? אמנם איני דרשן ולא בן דרשן, אך בן העיר פראג אנוכי, ובני עירי כולם השתאו על מה שקרה איתי ולמדו מוסר, לפיכך קראתי לעצמי 'המוכיח מפראג'!

נשאו הדברים חן בעיני ה"בן איש חי", ומצא אותם אמיתיים ונכונים, עד שכתב אותם בספרו "עוד יוסף חי".

האומר מוסר לאחרים, צריך קודם להשמיע את דבריו לאזניו שלו! דרשני המוסר הטובים ביותר והמנהיגים הראויים ביותר, הם אלו שחוו את הדברים בפועל, ונוהגים למעשה כפי שהם מדברים.

(מתוך הספר 'דורש ציון' פרשת מטות)

אמר לו רבינו החזון איש זצ"ל, שב'בין הזמנים' ודאי צריך לנוח ולהחליף כח, ולא צריך ללמוד כמו בתוך ה'זמן', אבל לכל הפחות חייב ללמוד כמו 'בעל הבית', ושאל הבחור, מה נקרא לימוד כמו 'בעל הבית'?

ראב"ד העדה החרדית הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א עם לקט עניינים על ימי 'בין הזמנים' ממה שקיבל מרבותיו זצוק"ל

שגם כאשר הוא נמצא בכרך הוא קרוי 'בן עיר', כיון שהוא רגיל בעיר וקשור בה. כך 'בן תורה', היינו מי שגם כשהוא יוצא מבית המדרש כמו בימי 'בין הזמנים' ניכר עליו שהוא בן תורה, ואף באמצע ה'זמן' ניכר עליו בהליכותיו, בתפלתו, בברכותיו, ובצורת דיבורו ובאכילתו - שהוא קשור בתורה ורגיל בה, והוא ראוי לתואר 'בן תורה'.

והוסיף מו"ר זצ"ל ואמר: "יש ב"ה בעולם הרבה 'לומדי תורה', אבל 'בני תורה' המה מועטים ממש, ואני מתפלל תמיד, שכל תלמידי הישיבה יהיו 'בני תורה', ולא כאלו שהם רק 'לומדי תורה' ואינם נוהגים כבני תורה - שהתואר שלהם הוא 'סטודנטים לתורה' רח"ל"...

בימי 'בין הזמנים' מוכיח האדם על מהותו

שמעתי מידידי, הרה"ח ר' יחיאל שוימר ז"ל, לבאר את דברי הגמרא בברכות (ט"ז), שדברי תורה הם "כנחל שמעלה את האדם מטומאה לטהרה", שכמו שבמקווה כתב הכס"מ (סוף פ"ו מאבות הטומאה), שהטובל במקווה נטהר רק כשעולה מהמקווה, אבל לא כשהוא בתוך המים, כמו כן גם בדברי תורה - אין ניכר על האדם שהוא נטהר על ידי לימוד התורה, אלא כשהוא יוצא מהתורה - והיינו בימי 'בין הזמנים' או כשהוא יוצא לרחוב ואינו נמצא על יד הגמרא, שאם גם אז הוא נוהג כבן תורה, אות הוא שהתורה נבלעה בקרבו וטיהרה אותו...

דברים שנאמרו בהיכל הישיבה בסוף זמן חורף תשע"ד:

"מי שעוסק בימי 'בין הזמנים' בדברים שירעננו את כוחו, ויעזרו לו ללמוד בהתמדה ב'זמן' הבא, הרי זה נחשב כחלק מעסק התורה, שכל מה שמסייע ללימוד התורה - נחשב כחלק מעסק התורה, וכמו שביאר החפץ חיים את נוסח הברכה בברכות התורה "לעסוק

דברי הגרא"ז מלצר זצ"ל על 'בין הזמנים'

שמעתי מהגרא"ז מלצר זצ"ל, שבולוז'ין היו לומדים בישיבה בכל יום עד ערב פסח, וראשי הישיבה אמרו שיעור יום יום על דף גמרא, רש"י ותוס' בעיון, ולא היה 'בין הזמנים' סביב ימי הפסח, והתאונן על כך שהיום יש בין הזמנים בשלושה חודשים בשנה - ניסן, תשרי ואב, מלבד שישי שבת בכל שבוע...

ההתמדה ב'בין הזמנים'

שמעתי מבחור שבא לחזו"א זצ"ל להיפרד, מפני שנוסע הביתה ל'בין הזמנים', ואמר לו רבינו החזון איש זצ"ל, שב'בין הזמנים' ודאי צריך לנוח ולהחליף כח, ולא צריך ללמוד כמו בתוך ה'זמן', אבל לכל הפחות חייב ללמוד כמו 'בעל הבית'. ושאל הבחור, מה נקרא לימוד כמו 'בעל הבית'? וציטט לו החזו"א זצ"ל את דברי הרמב"ם בהלכות ת"ת פ"א הלכה י"ב, שכתב שבעל אומנות עוסק במלאכתו ג' שעות ביום, ובתורה תשע שעות. ומבואר שבעה"ב ע"פ התורה הוא, שלומד תשע שעות ביום ושלוש שעות עובד. אמר החזון איש זצ"ל לבחור, שלפ"ז ילמד ב'בין הזמנים' תשע שעות... ונבהל ה'חזון איש' זצ"ל כששמע מהבחור, שגם בתוך ה'זמן' מסופק הוא אם לומד תשע שעות...

המעלה שבימי 'בין הזמנים'

מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל, היה מתנגד מתחילה לימי בין הזמנים, וסבר שאינו נצרך אלא ליחידים, הלומדים בהתמדה גדולה עד שנחלשים ונזקקים למנוחה. אבל אח"כ חזר בו ואמר שאדרבה, צריך דווקא את 'בין הזמנים', ומשום שהלומד תורה ב'בין הזמנים' זוכה לשכר גדול מאוד, על שבא מצד מעצמו ללמוד אע"פ שאין לו שום עול המחייבו לכך, אבל באמצע ה'זמן' שחייב ללמוד מצד סדרי הישיבה, וכמו כן אברך - המחוייב ללמוד מצד התחייבותו לכולל שמשלמים לו, אין שכרו גדול כל כך כמו הלומד מצד עצמו ב'בין הזמנים' בלא שום מחייב!

והוסיף שעכ"פ, יש לנצל את ימי 'בין הזמנים' שקודם חודש אלול, כדי להרבות את זכויותינו לקראת ימים הנוראים הבעל"ט.

התואר 'בן תורה' תלוי בהנהגת האדם בימי 'בין הזמנים'

תמיד הווי מרגלא בפומיה דמו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל, שהתואר 'בן תורה' הוא תואר מיוחד, למי שאף בשעה שהוא יוצא מבית המדרש - ניכר עליו שהוא קשור לתורה ודבוק בה בכל הליכותיו, והוא נקרא 'בן תורה', כעין התואר 'בן עיר שהלך לדרך' -

"כבוד הרב, הכל בזכותכם! שלוש שנים למדתי אצלכם בישיבה קטנה, היה לי ראש קשה. הציונים שלי היו גרועים. אבל בכל שבוע הרב היה מוסיף משפטי עידוד וחיזוק לבל אפול ברוחי. אני זוכר שכתבתם לי: "משה יקירי, הקדוש ברוך הוא ואני רואים את העמל ואת ההשקעה שלך, לא הציון קובע, אלא המאמץ וההשקעה, בעזרת ה' עוד תזכה לראות ציונים גבוהים"

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על מילים שבונות עולמות

"וּמְלִתֶּם אֶת עֲרֵלַת לְבַבְכֶם" (דברים י', ט"ז)

היה אצלי אברך שהתאונן בפני על תופעה מבישה שחווה על בשרו; האברך הזה נוהג להשתתף בשמחתו של כל אדם שהוא מכיר, גם מי שיש לו עמו הכרות שטחית בלבד. וכשאינו לו אפשרות להשתתף בשמחה או שלא ידע על קיומה, כאשר הוא פוגש לאחר מכן את בעל השמחה הוא מאחל לו מזל טוב בלבביות רבה.

את ההנהגה המיוחדת הזאת הוא קיבל מסבו. הוא זוכר בילדותו כיצד סבו היה נשרך לשמחות של כל מי שהכיר, והיה מאחל לבעל השמחה מזל טוב מכל הלב. הוא החליט ללכת בדרכי סבו, וברוך ה' הוא עמד בכך שנים רבות - עד לאחרונה.

לפני כמה זמן הוא נכנס לבית המדרש ופגש שם אדם שהיתה לו שמחה משפחתית, הוא איחל לו מזל טוב כהרגלו, בלחיצת יד ארוכה, בפנים מאירות ושמחות ובאיחולים חמים ולבביים. לאחר מכן ניגש אליו אחד ממכריו, שהיה עד ראייה, ואמר לו: מה זה צריך להיות? מה פשר כל הגינונים הללו? די באמירת מזל טוב, בלי כל התוספות הנלוות..."

האברך קבל בפני: "היתכן?! מדוע הוא מצא לנכון להעיר לי על שאני יוצא מכלי כדי לאחל ולברך יהודי מכל הלב?! אם במקום מילות איחולים הייתי משמיע מילות קנטור ולעג, האם גם אז היה מעיר לי? מה כל כך מפריע לו? איזה עוול עשיתי?!"

מסתבר שהגערה שגער בו אותו אדם, שברה את רוחו של האברך בעל המידות הטובות. מאז הוא חדל ממנהגו, הוא הפסיק עם איחוליו הלבביים והנמלצים, ובמקום זאת הוא מאחל 'מזל טוב' רשמי, ותו לא. אבל הוא מעיד על עצמו שהוא מרגיש רע מאוד עם זה.

והוא ממשיך ומספר: "לאחרונה, נולדו לאחד ממכרי תאומים. איחלתי לו 'מזל טוב' רשמי, בלי הברכות הלבביות שהיה רגיל לקבל ממני בשמחות הקודמות שלו. שמתי לב שהוא חש בכך, אך כיון שאינני יכול להסביר את עצמי - התוצאה היא עלבון ועגמת נפש. עד כדי כך שאבי התאומים פגש לא מזמן את בני, ושאל אותו אם קרה לי משהו, אולי אני כועס עליו..."

נורא ואיום! יהודי מברך את רעהו מכל הלב, מאחל לו מזל טוב במאור פנים, והנה מגיע מאן דהוא ומעז להעיר לו על כך. היתכן כדבר הזה?! הרי ברכה מחוללת פלאים, היא מחיה את רוחו ואת נפשו של המתברך, וזאת כמובן מלבד הכוח העצום וההשפעה הגדולה שיש לה בשמים. הרי חז"ל (מגלה טו ע"א) אמרו: "אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך", ואיך אפשר לגעור במי שמרעיף ברכות ואיחולים מכל הלב וללעוג לו?!

כאשר אתה רואה את חברך מאחל איחולים שופעים, במקום להעיר לו, תוסיף גם אתה את איחולך וברכותיך. תאמר: "גם אני מצטרף..." ברכה בונה עולמות! איך אפשר בהבל פה של גערה אחת להחריב עולמות?! כאשר יהודי מברך מכל הלב - נגרמת קורת רוח רבה הן למברך והן למתברך. איך אפשר למנוע זאת?! איך אפשר לגדוע את ההנאה וקורת הרוח משני יהודים כשרים? איך אפשר לצער יהודי?! פעם שבת רבינו הקדוש ה"אהבת ישראל" זצ"ל באחד הכפרים. בחור ישיבה מתלמידי הגה"ק בעל ה"לבושי מרדכי" ממאד זצ"ל, הגיע במיוחד לשבות בצל ה"אהבת ישראל". כאשר שב הבחור לישיבה, שאלו ה'לבושי מרדכי': אולי יש לך איזה עובדה מעניינת שראית אצל הצדיק הקדוש, בזמן שהיית בצילו בשבת?"

סיפר הבחור: "במוצאי שבת עבר כל הקהל להיפרד מה'אהבת ישראל' ולקבל את ברכתו לשבוע טוב. היה שם ציבור גדול, חלק מהם עלו על ספסל כדי להביט בפני הצדיק, ומרוב צפיפות ודוחק לא שמו ליבם, כוח הספסל מוחץ את אצבע רגלו של ה'אהבת ישראל'. כל אותה עת התייסר הרבי בכאבים עזים, אך חשק את שפתיו, מולא העיר מאומה לאלו אשר מבלי משים גרמו לכך. עד שמרוב כאב החווירו פניו, ואמר שאינו יכול להמשיך לקבל את הקהל. רק אז שמו לב שרגלו נמחצה מתחת לספסל שעליו עמדו עשרות חסידים".

צא ולמד כמה גדולה מידת הזהירות שלא לצער שום אדם מישראל, אפילו בעקיפין. מוטב שתמחץ הרגל תחת הספסל, ובלבד שלא להביך ולצער את מי שאחראי לכך. עד כדי כך! ומרובה מידה טובה. אם נדרשת זהירות מופלגת שכזו כדי למנוע צער מכל אדם, כמה צריך להתאמץ ולטרוח כדי לגרום הנאה וקורת רוח לאדם.

אבל עוד לפני שדורשים מאתנו להתאמץ ולטרוח, הרי ישנן דרכים פשוטות להסב הנאה וקורת רוח לאדם, ולהרבות אהבה ואחוה בין הבריות, בלי שום טרחה ומאמץ. ברכה, אמירת שלום, איחול, מלה טובה - כל אלו לא עולים ממון, לא מבזבזים זמן ולא כרוכים במאמץ, אך השפעתם הטובה שווה יותר מכל הון שבעולם.

השפעתן של מילות עידוד

לפני כמה שנים הייתי צריך להיוועץ בעניין מסוים באחד מגדולי מורי ההוראה, אך הוא לא היה זמין. זמן קצר לאחר מכן פגשתי אותו בבר מצווה של בנו של אחד מידידי, נגשתי אליו ושאלתי אותו, אם אוכל לשוחח איתו לאחר שיצא מן האולם.

כשראיתי שהוא עומד לצאת מהאולם, קמתי ממקומי, הצטרפתי אליו והתכוננתי לשטוח בפניו את דברי. והנה, בעודו עושה את דרכו החוצה, הגיח מאחור אברך נעים הליכות ופתח בשיחה עם הרב, "שלום עליכם, הרב מכיר אותי?"

הרב הביט בו ואמר: "מצטער, אינני מכיר".

"אני משה..."

"אה, משה פלוני", אמר הרב, ונקב בשם משפחתו של אותו אברך. "כן, זה אני", אישר האברך.

"לא הכרתי אותך", התנצל הרב, "זקנך צמח, אני זוכר אותך בתור נער צעיר, נהיית 'ונגערמאן'. מה שלומך?"...

השנים פתחו בשיחה לבבית, ואני משקיף עליהם מן הצד כעד ראייה ושמיעה, השיחה ביניהם החלה בשקט וברוגע, ולאט לאט היא הפכה לרגשנית ונלהבת, עד שנפרץ סכר הדמעות של אותו אברך. "כבוד הרב", מספר האברך בהתרגשות רבה, "בחודש האחרון נבחנתי פעם שניה במסגרת מחזור של הש"ס, כל חודש נבחנים על

שבעים דף".

האברך ראה את מבטו החתום של הרב, והבין שדבריו דורשים פרוט והסבר: "כבוד הרב, הכל בזכותכם! שלוש שנים למדתי אצלכם בישיבה קטנה, הרב יודע איזה ראש קשה היה לי. כל הציונים שלי היו גרועים. אבל בכל שבוע מתחת לציון של המשגיח ומגיד השיעור, הרב היה מוסיף משפטי עידוד וחיזוק לבל אפול ברוחי. אני זוכר שכתבתם לי את המשפט הבא: "משה יקירי, הקדוש ברוך הוא ואני רואים את העמל ואת ההשקעה שלך, לא הציון קובע, אלא המאמץ וההשקעה, בעזרת ה' עוד תזכה לראות ציונים גבוהים". היו משפטים אחרים, אך לכולם היה אותו מסר של עידוד ותקווה.

"ואכן", המשיך האברך, "דברי הרב עודדו אותי כל העת. סיימתי את הלימודים בישיבה קטנה, ועליתי לישיבה גבוהה, השקעתי בלימוד את כל כוחותי, וברוך ה' ראיתי ברכה בעמלי. אולם לאורך כל הדרך היתה לי טראומה מהציונים הגרועים שהיו לי בישיבה הקטנה, וכתוצאה מכך היו לי חשש ופחד מכישלון וממבחנים..."

"ברוך ה', הקימותי את ביתי והמשכתי את למודי בכולל. בהתחלה נמנעתי מלגשת למבחנים, ויתרתי על התמורה הכספית שבצדם. היה לי קשה להיזכר בימים ההם של הישיבה הקטנה, בהתמודדות הקשה של כישלון, ובתחושה הבלתי נעימה שבקבלת ציונים נמוכים".

"אבל בבית עודדו אותי. אמרו לי: גש למבחנים, ומה שיהיה יהיה, אין לך מה לחשוש. איך כתב לך ראש הישיבה שלך מהישיבה הקטנה: לא הציון קובע, אלא המאמץ וההשקעה, ובעזרת ה' עוד תזכה לראות ציונים גבוהים..."

דברי הרב עמדו לנגד עיני במשך כל התקופה. הייתי נגש למבחנים, גם אם ידעתי מראש שהתוצאות לא תהיינה משביעות רצון. לאט לאט התגברתי על חוסר הביטחון, בעיקר על ידי תוספת שקידה ועמל יחד עם תפילות מעומק הלב לזכות לסייעתא דשמיא. והנה, במבחן האחרון שהתקיים לא מכבר על שבעים דף, כבר לא הופתעתי לקבל את התוצאה "תשעים וחמש"...

הרב התרגש מאד לשמע דברי האברך ואמר לו: "יישר כוח לך, אין לך מושג איזו שמחה עצומה גרמת לי. שמעתי עליך שאתה מתמיד גדול, ואני שמח לשמוע שיש שכר לעמלך".

"אך דע לך", המשיך הרב, "השמחה המיוחדת שגרמת לי היא על כך שאתה מעיד, כי אותם משפטים קצרים שכתבתי לך היוו עבורך מקור לעידוד ולחזוק, ואתה מייחס להם חלק גדול מהצלחתך. הרי מלכתחילה זו בדיוק היתה כוונתי, שתתעודד ותתחזק, ולא תיפול ברוחך. אבל כשכתבתי זאת לא תארתי לעצמי עד כמה רבה תהיה ההשפעה של המלים הללו. אשרי שזכיתי שיהיה לי חלק בהצלחתך".

(מתוך 'כבודם של ישראל')

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

פעם אחת ישב אחד הבחורים בהיכל הישיבה דחברון ולמד כל הלילה. בשעת לימודו דפק על הכסא שלי, המקום שישב היה מעל דירתו של מרן המשגיח הגה"צ רבי לייב. בבוקר ניגש המשגיח אל הבחור ואמר לו: "על השינה שלי שנדדה מחמת הדפיקות שלך, אני מוחל לך, אבל על שינת הרבנית אינני יכול למחול", ושלחו לבקש ממנה מחילה...

עבודת המידות במשנתו של מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל

"וּמְלִתֶּם אֶת עֶרְלַת לְבַבְכֶּם" (דברים י', ט"ז)

מינו. ראינו שכשהיו מעירים ושואלים משהו, היה מקשיב ושומע וחושב מיד, אולי באמת יש לו להודות שדברי התלמיד צודקים. ולא רק במידה זו של "מודה על האמת" התנהג, אלא היה אצלו תורה שלמה של מידות טובות, תורה שלמה ממש. וכן שמעתי שאומרים בשם מרן הגאון רבי ברוך בער זצוק"ל שאמר, כי כשבאים לפרוך חידוש שאומר השני, צריך להתייגע ולעמול, לברר אמיתות הסברא החולקת, לכל הפחות באותה גיעה ועמל שהשקיע זה בחידוש סברתו. ואם אין נוהגים כך, הרי זו בכלל מגיס דעתו... וכן ראינו ושמענו על כל גאוני זמננו וגאוני הדור הקודם, כל אותם הידועים, הרי יסוד היסודות אצלם היה מידות טובות.

פעם אחת נתן מרן המשגיח רבי לייב זצוק"ל לאחד הבחורים סכום כסף בכדי לחלקו, ומיד לאחר שנתן לבחור את הכסף, קם ויצא מן החדר. הבחור ספר את הכסף ומצא שחסרים כמה לירות ישראליות, לאחר דקות ספורות חזר מרן הגה"צ מוהרי"ל זצוק"ל להסתובב בחדר, התלמיד התבייש לומר לרבו שחסר כסף בסכום שנתבקש לתת, והמשיך לשבת מבלי שידע מה לעשות. רבי לייב הרגיש בדבר ופנה לבחור ואמר לו - מדוע תשב כאן סתם, לך ללמוד. הבחור נרתע והתחיל מגמגם שחסר כסף בחבילה שקיבל. מששמע מרן הגה"צ רבי לייב את דבריו, מיד הוציא מכיסו את הסכום שחסר ופנה בשמחה לבחור באומרו - 'מצויין, כך צריך לנהוג, כשמקבלים כסף

היתה זו שעת עידנא דחדוותא, מורנו ראש הישיבה רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל נשא בפני חבר מקורבים דברי חיזוק אודות הדרך הנצרכת לעלייתו של בן הישיבה בימינו, ואז בין הדברים אמר בנחרצות:

אני אומר לכם מתוך עובדות קיימות ומניסיון של עשרות שנים, שיסוד הבנין של האדם, איך שבונה את עתידו ומעמיד עצמו לכל החיים, לא הכשרונות ושאר הדברים קובעים את זה, אלא רק מידותיו, אם יש לאדם מידות טובות אזי יש לו עתיד מזהיר, ואם ח"ו המידות הם אחרות, הוא רחוק מהכל. אמנם יכולים לטעות בו, אבל באמת הוא רחוק ממעלות לגמרי...

מלבד שניכרו הדברים שנאמרו מלב אוהב בחותם האמת, ניכרים היו הדברים שנאמרו מאחד שידוע כי עולמו של האדם מושתת הרבה על עבודת המידות. וכל מי שהתבונן על אורחותיו בתקופות חייו השונות הבחין בבירור כי המידות הן נר לרגליו וחותרם אמת לדרכיו.

מעלת התלמיד והארת פניו

פעם תיאר בפני תלמידיו: נשאר בזכרוני מזמן שלמדתי בישיבה בתורת "תלמיד", והלוואי שתמיד היינו תלמידים. היו שניים שנחשבו לעילויים, יצא לי לדבר בלימוד עמהם, אחד מהם היה שקדן עצום והיו לו ידיעות עצומות, אך המידות הרעות היטו אותו לכיוון אחר, למידת הגאווה, לרצון ותאוה להתבלט. כשדיבר בלימוד, מידותיו התחילו לפעול, ומשאמר דבר היה עומד על דעתו ומביא הוכחה לדבריו מרוב ידיעותיו, אך ההוכחה היתה רחוקה מהנידון כרחוק מזרח ממערב, וההוכחה השניה עוד יותר עקומה מן הראשונה, וכן הלאה. ראו שבוערת אצלו שלהבת אש של תאוות הניצחון, אך ככל שהוסיף להביא ראיות הוסיף עקמומיות, ולמעשה במשך התקופה לא יצא ממנו מה שהיה צריך לצאת ממנו, כי היתה חסרה לו המידה של "מודה על האמת".

אני זכיתי לשמוע שיעורים, אינני יודע אם אפשר לומר בגדר "תלמיד", אצל מו"ר מרן הגאון רבי איסר זלמן זצוק"ל. אפשר לומר שראינו אצלו שמידה זו, להיות מודה על האמת, לא משה ממנו כל

להימנע מביקור אצל גדולי ישראל. ענה על כך מו"ר, מהקשר עם גדולי ישראל בטוח שלא מפסידים, לא ברוחניות ולא בגשמיות. וסיפר הג"ר חיים שינקר שליט"א על ימי לימודו אצל מורו ורבו: זכורני בלומדי בשיעורו, שפעם שאל תלמיד שאלה שלא היה עליה תשובה, וחיפש מו"ר במפרשים שבסוף המסכת אולי ימצא תשובה לדבר, ולא מצא דבר. חשב וניסה למצוא תשובה לשאלה הקשה, אך תשובה אמיתית אין. לפתע השיב התלמיד השואל תשובה, שאינני זוכר אם היא התקבלה, אך נדמה היה ששום תלמיד לא ראה בזה מעשה הראוי לציין, שאותו שואל שאל שאלה חמורה ומנסה להצליח גם להשיב עליה.

אך מו"ר הפסיק את השיעור באמצע ונתן דרשה ארוכה בשבח התלמיד על בקשת האמת שלו, שהרי הוא היה צריך להיות מעוניין ששאלתו תישאר ללא תשובה, ומה המריץ אותו להשיב עליה תשובה, אין זו אלא רק בקשת האמת, וממנו ילמדו וכן יעשו.

עשיית חסד בכל יום

לא אחת עורר רבי מיכל יהודה על הצורך הרב בעשיית חסד בכל יום ממש, וכך אמר בשיחה לתלמידיו: "באתי לעורר שכל אחד ישים לב שכל דבר שעושה בתור חסד לשני, אזי זה חסד. יש חסד שאומר 'שלום' לחברו או 'בוקר טוב', לא בתור הרגל אלא בתור חסד, הכבוד של כל אחד ואחד לחברו - שיהיה בתור עשיית חסד.

"זכורני בתקופה שלנו, כשלמדנו בישיבה, היו שמים לב לדבר זה לעשות בכל יום מעשה חסד, דוגמאות קטנות, אבל אלו היו פעולות שהשפיעו על לב האדם. בין בזמן האכילה בחדר האוכל, בחדר השינה, באולם של הישיבה לפני התפילה, היו חושבים על מעשה חסד להכין סטנדר בשביל אחרים, להכין סידור בשביל אחרים, לכאורה דברים קטנים הם, אבל הם דברים גדולים. כשעושים מעשה חסד עם השני יכולים להיות בטוחים שלא יבזו את השני ושלא ידברו עליו רע.

"יש גם ענין של חסד עם הציבור בסידור הספרים שבהיכל הישיבה, יש ברוך ד' יחידים שעושים עבודה זו, אבל לא להעמיס את הכל עליהם, ויש לסדר תורנות בין כולם, והעושה חסד, הקב"ה מתחסד עמו".

(יתד נאמן')

צריך להיות אחראי לספור ולוודא שהסכום מדויק, ואין להתבייש, והמשיך ואמר לו - 'בכוונה חיסרתי מהסכום הכולל בכדי לראות את הנהגתך, וללמדך כיצד צריך לעשות'.

פעם אחת ישב אחד הבחורים בהיכל הישיבה דחברון ולמד כל הלילה, בשעת לימודו דפק על הכסא שלי, המקום שישב היה מעל דירתו של מרן הגה"צ רבי לייב שהיה גר מתחת להיכל הישיבה. בבוקר ניגש המשגיח אל הבחור ואמר לו - 'על השינה שלי שנדדה מחמת הדפיקות שלך, אני מוחל לך, אבל על שנת הרבנית אינני יכול למחול', ושלחו לבקש ממנה מחילה. אותו תלמיד יצא אחר כך לתרבות רעה.

הרבה קבלנו מרבותינו בישיבה הק', ואין כוונתי לענין הלימוד דווקא, אלא ליסודות החיים, יראת שמים, מוסר, מידות והנהגות טובות, למדנו לחיות במחשבה, להיות בר-דעת בכל צעד בחיים.

ראשי הישיבה נהגו כבוד רב עם תלמידיהם. פעם אירע שראש הישיבה מו"ר מרן הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל היה חלוש ותשוש כה, ולא עלה להיכל הישיבה לתפילת ערבית של ליל שבת, הוא התפלל ביחידות בביתו ולקראת סיום התפילה בישיבה, אזר כגבר חלציו, ועלה בשארית כוחותיו להיכל הישיבה.

לשאלת הנוכחים מה ראה על ככה שהתפלל בביתו מחמת חלישות כה, ואילו אחר כך התאמץ לעלות להיכל הישיבה, השיב - מצות תפילה נחלקו בה אם היא מן התורה או מדרבנן, ואף אם עיקר המצוה היא מן התורה, מניין התפילות וזמנן, ובפרט תפילת ערבית וכן תפילה בציבור אינן מן התורה, ואילו להגיד 'גוט שבת' לתלמידים, מצות עשה מן התורה.

סיפור מופלא סיפר לימים חתנו הגאון רבי בנימין קורלנסקי זצ"ל: נדיב גדול הוזמן רבות למסיבות בתור אורח כבוד, וחשש שהדבר יביאו לידי גאווה. ושאל את מורנו ראש הישיבה זצוק"ל האם לסרב להזמנות. ענה לו מו"ר, אם אתה מרגיש שזה גורם לך היזק ברוחניות, יש לך לחוש ולא לקבל את התפקיד של "אורח הכבוד" וכדומה. המשיך האיש ושאל, כשאני מבקר בבתייהם של גדולי ישראל אני זוכה לשבחים רבים מפייהם על תרומתי להחזקת עולם התורה, והם מכבדים אותי מאוד, גם זה יכול להביא לידי גאווה ואולי כדאי גם

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

באחד מהקמפיים של ישיבת 'קול תורה' במירון, הגיע הגר"ח קרייזוורט זצוק"ל לשאת דברים. הגר"ח דיבר במשך שעות ארוכות, כשמאות הבחורים יושבים בפיות פעורים. לאחר השיעור הרהבתי עוז ושאלתיו...

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א על ה'קמפיים' בישיבות

הגמרא והרמב"ם... - הצניע הגרש"מ דיסקין זצ"ל את ידיעותיו בחיכוך האופייני, וכך יצאנו לדרך כמה בחורים, כשבעל השמירת שבת כהלכתה' בראש. כל הדרך דיברו דברי תורה והלכה בנושאים שונים, ולנו, בחורי ישיבות צעירים הנפגשים לראשונה, עם ההלכות והפרקטיקה המעשית של העירוב, היתה זאת חוויה מעשירה.

באותה השבת, שבת פרשת עקב, נשא מו"ר הגרש"מ דיסקין זצ"ל דברים בסעודה וסיפר שבאחת משבתות 'בין הזמנים' בעבר, נפש עם משפחתו בקרית צאנז' והתפלל בביהמ"ד של כ"ק האדמו"ר בעל 'שפע חיים' מצאנז זצוק"ל. הרבי זצ"ל היה ה'בעל-קורא', וכשקרא בתורה את הפסוק: "ממרים הייתם עם ה'", הוסיף וקרא כך: "מְמַרְמְרִים הָיִיתֶם" -אופֶּעַר (אבל) - "עם ה'".

הגרש"מ זצ"ל אמר, שיש בפוסקים דיון על האפשרות להפסיק באמצע קריאת התורה בענייני הקריאה עצמה, אך הוא תמה שלכאורה הוספה זו, של "ממרים הייתם- אבל- עם השם", הוא היפך הפשט, שהתורה אמרה שעם ישראל הימרו את פי הקב"ה, ואילו האדמו"ר מצאנז זצוק"ל פירשה להיפך, ש"ממרים הייתם" - אבל הייתם יחד עם ה'. היתכן?

ואז הביא מו"ר הגרש"מ דיסקין זצ"ל, ראייה נפלאה לדברי הרבי מצאנז מדברי הגר"א ז"ל, שפירש שכל מקום שנאמר בתורה "עם", פירושו ברצון ובדעה אחת. והגר"א הוכיח את דבריו מהפסוק: "וַיִּלְךְ עִם שְׂרֵי מוֹאָב", ופירש רש"י: "עם שרי מואב - לבו כליבם שווה". וממילא זוהי ראייה עצומה לדברי ה'שפע חיים' מצאנז, שממרים הייתם, אך כיון שהתורה כותבת "עם", הרי הכוונה בעצה אחת ובלב שווה...

בישיבות רבות יוצאים הבחורים עם ראשי הישיבה ל'קמפ'. כבר בישיבות ליטא יצאו הבחורים לדאצ'ה עם ראשי הישיבות. וכך סיפר ראש ישיבת 'תורה אור', הגאון הגדול רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל: "נקלעתי פעם בשלהי קייטא לעיירת הנופש לונא, מקום בו היו נחים בני ישיבת גרודנא, וזכרני שמאד התפעלתי מצורת המנוחה. נדמה היה שהעבירו את בית המדרש מגרודנא ליערות לונא. ישבו ביערות קבוצות קבוצות ולמדו תורה, הצטופפו סביב רבי שמעון שקופ, וגם למדו 'קצות החושן' בחברותות".

ל'קמפ' הישיבתי שלל מעלות. ראשית, בני הישיבה נמצאים במסגרת תורתית בחלק מימי 'בין הזמנים', מתפללים במנין הישיבה המסודר והטוב, שומעים שיעורים עיוניים בסוגיות שאינן נלמדות בדרך כלל במתכונת הישיבה, שומעים שיחות מוסר ומתעלים יחדיו. האווירה ב'קמפ' מאפשרת לחלק מהבחורים להביע את עצמם בשלל גוונים רוחניים, להתאסף יחדיו בנינוחות ולשיר, בני ה'קיבוץ' עם בחורי השיעורים הנמוכים, ליצור קשרים חדשים ולהתעלות יחד, גם בזמנים בהם לא מסתכלים על השעון או על מתכונת ה'סדרים' הקבועה. בחורים בני דעת מבינים אל נכון, כי ה'קמפ' הוא זמן מצוין להדק את הקשרים הרוחניים עם צוות הישיבה. לשטוח שאלות בנושאי אידישקייט כלליים, שבמשך ה'זמן' אין זמן פנוי אליהם, ולקבל תשובות נינוחות, בינות לכרי דשא מוריקים וכסאות נוח.

ה'קמפ' הישיבתי זכור לי כשבוע בשנה, בו בחורים לא מעטים יצרו קשרים תורניים עם צוות הרמ"ם בישיבה, קשר שהמשיך, מטבע הדברים, גם ל'זמן' הבא והלאה. וזאת מפני שאם במשך ה'זמן', משועבד כל ר"מ לתלמידי השיעור שלו, העומדים בתור ב'סדרים' כדי לשטוח בפניו שאלות, וללבן את הסוגיא שנלמדה אצלו היום בשיעור היומי, הרי שב'קמפ' יכול בן תשחורת צעיר, לשוחח גם עם הר"מ של שיעור ג' או עם 'ראש הקיבוץ', מבלי שהזמן דוחק, בכל נושא תורני המעניין אותו.

היה זה יום שישי. רוב בחורי 'קול תורה', ששהו ב'קמפ' במירון, יצאו לטייל בהר מירון, הלא הוא הג'רמק. בחרתי להישאר בקמפוס בו נערך ה'קמפ', והנה הגר"י נויבירט זצ"ל יצא עם מו"ר הגרש"מ דיסקין זצ"ל בעל 'משאת המלך', כדי לבדוק את כשרות העירוב שבכפר מירון. "אני לא יודע שולחן ערוך הלכות עירובין. אבל אני יודע את

של רבני הישיבות הקדושות, העוברים על התכנים מראש ומנחים את הבאים כיצד ועל מה לדבר.

באחד מהקמפיים של ישיבת 'קול תורה' במירון, הגיע רבה של אנטוורפן, הגאון רבי חיים קרייזווירט זצוק"ל לשאת דברים. הגר"ח קרייזווירט, שנודע בשיעוריו המרתקים, דיבר במשך שעות ארוכות, כשמאות הבחורים יושבים בפיות פעורים. הוא ציטט, כדרכו, גמרות וגמרות, בציטוטים מדוייקים וארוכים ופילפל מסוגיא לסוגיא. כבוד התורה בהתגלמותו.

לאחר השיעור הצטופפו סביבו רבים מבני הישיבה, ושאלו שאלות בשלל מסכתות ונושאים, כשר' חיים משיב לכולם ברהיטות, בציריות ועם חוש הומור.

הרהבתי עוז ושאלתי: "לדעת השולחן ערוך, מניחים תפילין של יד בישיבה, ושואל השואל ומשיב' אם כך, כיצד הכהנים הניחו תפילין בעזרה, והרי אין ישיבה בעזרה? ואני לא מבין את השאלה. הרי באמת כתוב בגמרא בערכין (ג, ב) שהכהנים לא הניחו תפילין של יד בבית המקדש, בגלל שאסור שיהיה דבר חוצץ בין בגד המעיל לגופם. ואם כן מה שואל השואל ומשיב'?"

חיך הגר"ח זצ"ל ואמר: "תסתכל עוד פעם ב'שואל ומשיב', ותבין ששאלתך לא קשה עליו..."

לא הבנתי מה התשובה והלכתי משם בפחי נפש. חלפו שנים. באחד הימים פתחתי את השואל ומשיב' ואז הופתעת. השואל ומשיב' (מהדו"ק ח"ב סי' עה) מביא את השאלה בשם זקנו זצ"ל, ובמהלך התשובה הוא דן ומפלפל בדברי הגמרא בערכין. והנה רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, שלא רצה לביישני, רק הציע לי להביט שוב ב'תשובה' של השואל ומשיב'...

[ויש להוסיף על הדברים, שבבראשית (כ"ו, כ') נאמר: "וַיָּרִיבוּ רַעֲיֵי גֵרָר עִם רַעֲיֵי יִצְחָק", ובודאי לא היה ליבם שווה בעת המריבה. אולם הביאור בזה הוא כביאור הרד"ק ב'ספר השורשים', והו"ד במלבי"ם ועוד ספרים, שמילת 'עם' פירושה השתוות כאחד. ולפי"ז הכוונה ב'ויריבו רועי גרר עם יצחק' שחשו כשווה בין שווים במריבה זו והיו שווים בדעתם במריבה, ובשרי בלק שהלכו עם בלעם בהשתוות, היינו בהשתוות הדעות, וא"ש, שכל השתוות לגופו ועניינו].

במהלך הקמפי' הונהגה מסורת של 'סימפוזיון', שהוא רב-שיח עם כל צוות הישיבה. ברב השיח שאלו הבחורים שאלות בנושאי השקפה. הועלו נושאים שבדרך כלל אינם מתלבנים בישיבה גדולה בסתם יום של חול, כמו היחס התורתי ל'החזרת שטחים', ימין ושמאל, ציונות ומדינה, יחס לתנועות שונות, מגורים בערי הפריפריה, עול רכישת דירות שעל כתפי המחותנים או בני הזוג, היחס הנכון למעשי קנאות שונים, עיתונות חרדית, ואפילו נושא ארון ומעניין, שפתח את אחד מרבי - השיח, והוא דרך הלימוד של רבי חיים מברסק זי"ע, ומה חידש ר' חיים בדרך הלימוד שלא היה ידוע עד כה בעולם התורה. הדיון, שנערך בליל היארצייט של הגר"ח זי"ע (כ"א באב), התפתח לביאורי שיטות בדרכי הלימוד, והיה מרתק במיוחד. ישנן ישיבות בהן מעלים בני הישיבה נושאים כלליים יותר, הנוגעים לכלל - ישראל, וישנן ישיבות בהן מוקדש רב השיח לנושאים הקשורים לסגנון ואופי הישיבה עצמה, אורחותיה וסדריה.

במסגרת הקמפיים הישיבתיים מגיעים אנשי רפואה, המסבירים בהרחבה ובציריות על נזקי העישון. גרפולוגים חרדיים מסבירים על ניתוח כתבי יד, עורכי מכונים תורניים מספרים על כתבי יד של גאוני ארץ ודרך פיענוחם, ומרצים מרתקים מתנועת התשובה מעלים נושאים רוחניים לדיון, כשהכל עומד תחת פיקוחם ההדוק

* דף היומי בבלי

* דף היומי בהלכה

* ווארט או סיפור לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

"רואה אני כי רבות משיניך חסרות, כמתנת הערכה, מוזמן הנך למרפאת השיניים שבבעלותי, שם תזכה בטיפול משקם ומקיף לפה שלך, כשטובי הרופאים יטפלו בך וידאגו שתוכל לחייך חיוך צחור שיניים, כל זאת - הינם אין כסף!"

וכיצד פרוטות בודדות הצילו דורות יהודיים?

הרה"ח רבי אשר קובלסקי שליט"א

"וְהָיָה עַקֵּב תִּשְׁמָעוֹן" (דברים ז', י"ב)

אם יש משהו שמעסיק את כולנו, אם יש משהו שעומד בראש מעיינינו, אם יש משהו שכולנו מייחדים לו את מירב ומיטב תשומת הלב - הרי שזה הצלחת ילדינו. מהרגע בו מגיח תינוק קטן לאויר העולם, כל מעיינינו של הוריו נתונים להצלחתו, להבטחת פריחתו, להענקת מיטב הכלים למען עתידו, וכמובן - לבריאותו, לצרכיו הרוחניים והגשמיים, ההתפתחותיים והאישיים.

הדאגה להצלחת ולעתיד ילדינו - ממלאת את ליבנו, כובשת כל דקה. למעשה, חלק ניכר מהפעולות שאנו עושים בשגרה היוזימית שלנו - מוקדש לשאיפה הנכספת הזו, לראות בהצלחת ובפריחת ילדינו. אנשים משקיעים בילדיהם שעות איכות רבות, לומדים עימם לילות וימים, מחפשים כל חומר קריאה מקצועי שסייע להם להיות הורים טובים יותר. אנשים גם מוסיפים שעות עבודה, חוסכים כסף, מפעילים אנשי מקצוע ויועצים - הכל כדי להבטיח את הצלחת ילדיהם, בהווה ובעתיד.

אבל יש משהו, אולי חמקמק, מעט חסוי, אפוף ענן מסתורי, שלמעשה - הצלחת הילדים שלנו תלויה במידה רבה רק בו. יש משהו שהוא הנקודה המקורית, המבחן האמיתי, שמשפיע על חיי והצלחת ילדינו פי כמה וכמה מכל דבר אחר. ישנו מושג אחד, שממעטים לדבר עליו, אולי פחות אוהבים לעסוק בו, אבל למעשה - הצלחת ילדינו תלויה בו. וכדי להכיר את המושג הזה ולאמצו, נחשוף אותו במלוא יפעתו, כפי שמספרים חז"ל במסכת בבא מציעא.

היו אלה ימים קשים לעם ישראל. היה חשש קיומי שלא תשתכח התורה מישראל, וזאת - עקב העובדה שהדור הצעיר, בני הנעורים, תינוקות של בית רבן, לא מצאו מי שילמד אותם תורה. המסקנה הבלתי נמנעת היא, שאם אין גדיים אין תיישים, ואם הדור הצעיר לא יעסוק בתורה ויהגה בה - הרי שאין מנוס מלקבוע שבדור הבא כבר לא תהיה תורה בעם ישראל, ח"ו.

רבי חייא הביט נכחו במציאות הקשה, והטיב לחזות את הסכנה העצומה האורבת לעם היהודי כולו. הוא הבין כי כאן נדרשת פעולה זריזה, חשובה וקריטית, כדי להציל את המצב ולהרבות לומדי תורה צעירים בעם ישראל. הוא מיהר לפעול: גייס כסף,

רכש זרעי פשתן, זרע אותם וגידלם יפה עד שנעשו ראויים להפיק מהם חוטים. את יבול הפשתן קצר ואסף, השרה במים וגם ייבש וסירק. מהפשתן שזר חוטים, אותם קלע לרשתות, וכשהרשתות בידיו יצא וצד צבאים...

כשהצבאים בידיו - שחט אותם ואת בשרם חילק לנזקקים, כי היה זקוק רק לעורותיהם. וכך, בתום מאמץ אדיר וארוך - כבר משלב הראשון - היו בידיו עורות צבאים, אותם עיבד לקלף איכותי, עליו כתב ספרי תורה, בהם לימד את הילדים הקטנים תורה. וכך הצליח רבי חייא להציל את לימוד התורה ולקרבו ללב הדור הצעיר, כדי שהתורה לא תשתכח חלילה מישראל. וחז"ל משבחים אותו בשבח נדיר, וקובעים: 'כמה גדולים מעשי חייא!' - שהתאמץ והתמסר כל כך להרבצת התורה בישראל.

וכל מתבונן בסיפורו האצילי של רבי חייא, תמיהה עד מאוד: מדוע נדרש רבי חייא למאמץ כה גדול וכביר? וכי לא יכול היה ליטול את הכסף, לרכוש בו ספרים מוכנים וללמד מתוכם את ילדי ישראל? לשם מה הוא נדרש למאמץ כה גדול, המתחיל בזריעת הפשתן לחוטי הרשתות בהן יצוד צבאים שעל עורותיהם יכתוב את התורה? מדוע רבי חייא פעל בדרך כה ארוכה וקשה, תוך מאמץ והתמסרות יוצאי דופן בכל השלבים, במקום ללכת בדרך הקצרה והמהירה?!

מכח תמיהה זו, הסיק הגאון מוילנא זצ"ל גילוי מטלטל: רבי חייא ידע, שהצלחת ילדי ישראל וחינוכם המיטבי, תלויים במידה

קריטית במקורות המימון שלהם. אם ספרי הלימוד יגיעו ממקור כספי גזול, אם ההוצאה הכספית שמממנת את העשייה החינוכית לא תנבע ממקום שאין בו מרמה, ריבית, או כל איסור כספי אחר חלילה - לא ניתן להבטיח את ההצלחה הנשאפת, לא ניתן להבטיח שהילדים יעלו ויתעלו.

רק אם יקח את הכסף שגייס, יטמין אותו באדמה, ויתחיל מחדש את התהליך, תוך הקפדה שבכל מה שיוצר את ספרי הלימוד לא מעורבים חששות של גניבה, חוסר יושר, או איסורי תורה אחרים הנוגעים לכשרות הממון, רק אז - כשמקורות המימון של התהליך החינוכי יהיו טהורים וזכים, לימודם יהיה נקי וצח, ורק כך ניתן להבטיח את הצלחתם הלימודית והחינוכית לדורות!

כי לא די רק לספק לילדים חומרי לימוד מרתקים ואיכותיים, תוכניות לימוד מעניינות, ועזרי למידה חדשניים. כדי שילד יעלה ויצמח - הוא זקוק לכך שכל התהליך כולו יהיה נקי וזך, צח וממורק, ללא השפעה של כל חומר פסול מכל סוג שהוא!

פרשת השבוע הנוכחי פותחת במילים 'והיה עקב תשמעונו', ורש"י מגלה שהכוונה לכך שכל הברכות האמורות בהמשך תלויות במצוות הקלות, המוגדרות כאלה שאדם דש בעקביו. אחד המקומות שהכי קל להיכשל בהם, וכבר העידו חז"ל ש'רובם בגזל' - הוא הממון שלנו, שיהיה נקי וזך, טהור וצח, ללא כל חשש נדנד של השגתו באופן לא הגון וראוי.

כך נחשף יהלום יקר, טיפ חזק שכדאי להכיר להצלחת ילדינו: הבה נהיה זהירים יותר בדיני ממונות, נוודא שכל הכנסותינו נעשות באופן ההלכתי הנקי והזך ביותר, ללא כל חשש נדנד גזל. ברור שאיננו חשודים בגזל או בגניבה חלילה, אבל גם בשולי השוליים, בזהירות בכסף קטן, במשא ומתן באמונה, בהוגנות המוחלטת בכל נושא ועיסקה - כולנו נדרשים להקפיד ולדקדק ביתר שאת, כדי שהממון שלנו יהא כשר באופן מושלם. ככל שנהיה זהירים בדיני ממונות, ככל שנדקדק בפרוטה כבמאה ונוודא שאיננו נכשלים חלילה בכל סרך איסור - כך נבטיח לילדינו צמיחה וחינוך מיטביים ומוצלחים, ונזכה לרוות מהם רוב נחת דקדושה!

רפוי השיניים בפרוטות...

הימים ימי האופל, מלחמת העולם השנייה השתוללה בחוצות אירופה, כשהכוחות הנאציים ימ"ש מכלים את זעמם בשארית הפליטה, מתעללים ביהודים מתוך שנאת ישראל תהומית. גורלו של סוחר התכשיטים הבעלזאי, ר' אפרים גרינברג ז"ל, שפר עליו יחסית, שכן בעזרת תכשיטים שהבריח על גופו הצליח לשחד כמה שומרים נאצים, שהניחו לרעייתו ולצאצאיו לברוח מן התופת, כשרק הוא - ר' אפרים, נותר בתוככי המחנות...

השנים עוברות חולפות, ר' אפרים מתחזק באמונה תמימה, ובשארית כוחותיו שורד את כל העובר עליו. קשה לתאר במילים את סאת הייסורים והצרות שעברו על גופו ונפשו ההולכים ונשברים תחת מגף הנאצים, אך בסופו של דבר - ביום שחרור

המחנות, מובהל ר' אפרים לבית חולים בשבדיה, שם הוא זוכה לטיפול רפואי ושיקום ראשוני. בהמשך, הוא מצליח בדרך ניסית לאתר את רעייתו וילדיו, וכשהוא זוכה להשתחרר מבית החולים, הוא שב ומקים את ביתו בשטוקהולם, בירת שבדיה.

כאן מתחיל פרק ב' של חייו, כשר' אפרים מנסה להשתקם לאיטו, ופותח עסק לממכר שעונים ותיקונים. כדרכו, ר' אפרים הוא סוחר ישר והגון, מעולם לא ניסה לנצל תמימות או חוסר ידע של לקוח כדי להרוויח יותר מהמגיע לו בשכרו. ביום מן הימים, נכנסת לחנותו אשה זרה, ומניחה על שולחנו שעון יוקרתי מאוד הזקוק לתיקון, כשהיא מבקשת לדעת כמה יעלה לתיקון.

ר' אפרים מעיף מבט על השעון, וקובע מיד כי עליו לפותחו ולפשפש בקרביו כדי לבדוק היכן התקלה, רק אז - יוכל לקבוע מחיר וצפי זמן לתיקון התקלה. האשה מוכרמת בפניה, ניכר עליה שהיא מתקשה להשאיר שעון כה יקר בחיקו של שכן זר, ור' אפרים מציע לה להישאר בחנות ולהמתין כשעתיים - כזמן הבדיקה לגלות מה מקור התקלה, כדי שיוכל לקבוע במה ובכמה מדובר.

האשה מחליטה להפקיד בידי את השעון היקר, ומבטיחה לשוב בעוד כשעתיים - כשתסתיים הבדיקה, ואז תקבל החלטה אם לתיקון או לאו. כעבור שעתיים היא שבה אל החנות, ור' אפרים מושיע לה מיד שהיתה זו תקלה פשוטה, הוא גילה אותה תוך מספר דקות, תיקנה בקלות, ואין הוא מבקש בשכרו אלא סכום פעוט של כמה פרוטות בודדות...

האשה נפעמה. 'רגע, איך זה יתכן? הלא אתה יודע שאין לי מושג לגבי אופי התקלה וסגנונה, צפיתי שבוודאי תנקוב בסכום גבוה, תסביר שהואיל ומדובר בשעון יקר - גם עלות התיקון שלו יקרה, ותבקש הון רב עבור עבודתך! איך יתכן שלמרות אתה יודע שאין לי שמץ מושג לגבי התקלה שהבאתי בפניך, ויכולת לנקוב כמעט כל מחיר העולה בדעתך - בחרת לומר את האמת וליטול רק פרוטות בודדות בשכרך?' - שאלה בהערצה...

ר' אפרים חייך בענווה. 'לא יודע... יהודי אני, וזה דרכי. מקפיד אני ליטול בשכרי את המגיע לי, לא יותר ולא פחות. לא עלה בדעתי לדרוש מחיר גבוה מהמגיע לי, אני מעדיף להרוויח את לחמי ביושר, בלי רווחים מפוקפקים...'

האשה היתה המומה. רגילה היתה, בוודאי בדור ההוא - כשהעוני היה מצוי ונפוץ - שבעל מקצוע שמזדמנת לו הזדמנות, ינקוב בסכום גבוה ככל יכולתו, וינצל את חוסר הידע של הלקוח כדי להגדיל את רווחיו, גם אם זה לא הגון. והנה, להפתעתה, ניצב כאן איש מקצוע מזן נדיר: הוא מוותר על ההזדמנות להתעשר, ובוחר לנקוב את המחיר המדוייק המגיע לו בשכרו, אף שמדובר בכמה פרוטות עלובות!

ברוב הערכתה, הוסיפה האשה ואמרה: 'ראה נא. אני אשה אמידה מאוד, בבעלותי מרפאת שיניים מהמצליחות בעיר. רואה אני כי רבות משיניך חסרות, כנראה איבדת אותן במחנות המלחמה העקובה מדם. כמתנת הערכה, אני מזמינה אותך

למרפאת השיניים שבבעלותי, ולזכות בטיפול משקם ומקיף לפה שלך, כשטובי הרופאים הם שיטפלו בך וידאגו שתוכל לחייך חיוך צחור שיניים, כל זאת - חנם אין כסף!

ר' אפרים התרגש מהמחווה, וכלל לא נדרש להתלבטות. היטב ידע את מצב שיניו, יותר נכון לומר - חוסר שיניו... הוא אימץ את ההזמנה בשמחה, ומדי יום ששי - אז נקבעו לו התורים, הגיע למרפאה של הגברת האמידה, ונהנה מטיפול טוב ומסור, כשהרופאים הבכירים בעיר מטפלים בשיניו, משתילים לו חדשות, משקמים את הישנות, מסדרים לו פה חדש וחייכן. כל זאת רק בזכות זהירות המופלגת בממונו, אך זו היתה רק ההתחלה...

הצלת נפשות ברגע האפס...

ויהי באחד מימי השישי, רגע לפני שיצא מהמרפאה ופנה להודות לה, סיפרה לו האשה לפי תומה כי אימצה שתי בנות צעירות ששרדו את התופת במחנות ההשמדה, והיא חשה זכות כבירה להצילן ולהעניק להן חיים חדשים. 'אני חשה' - כך סיפרה, 'שזו הנקמה שלי בהיטלר הרשע! הוא ביקש לרוצחן נפש, ואילו אני מאמצת אותן בחום, פותחת בפניהן את ביתי, מעניקה להן מכספי ומשיבה להן את הסיכוי לחיים!' - הוסיפה בגאווה בלתי מוסתרת.

ר' אפרים נחרד. היטב ידע כי האשה שלפניו היא גויה, ואימוץ הבנות אצלה - משמעו התבוללות בין הגויים. זו לא נקמה בהיטלר ימ"ש, ההיפך - זהו ביצוע 'נעים' של תוכניתו, להשמיד להרוג ולאבד את היהודים כולם... הוא התעניין מי הן הבנות ומהיכן באו, והאשה סיפרה כי הן ילידות מחוז מרמרוש, כל משפחתן נכחדה בשואה, כשהן נותרות גלמודות חסרות כל. 'כבר התחלתי בהליכי אימוץ חוקיים שלהן, ואני מתכננת להשיאן לבני משפחתי' - סיפרה האשה בגאווה...

'אני יכול לפגוש אותן?' - שאל ר' אפרים לאחר השתהות קלה. 'בוודאי!' - השיבה האשה, והזמינה אותו לביתה. ר' אפרים לא השתהה, ועל אתר יצא לכיוון ביתה. כשנכנס פנימה, פתח ואמר בהברה אידישאית אותנטית: 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים' - כשהבנות נרעדות לשמע המילים המוכרות להן מילדותן, ושואלות בתמימות: 'האומנם, עוד נותרו יהודים בעולם?'

'בוודאי!' - השיב ר' אפרים, 'וגם אתן תישארו יהודיות, לכן באתי הנה עכשיו. לומר לכן שלא כאן המקום עבורכן, אלא מקומכן עם בנות עמכן. ישנם מוסדות יהודיים מתאימים ליתומות כמוכן, מקומות בהם תגדלו מתוך יראת שמים והמשך המסורת היהודית. חדלו לכן מלשכון כאן, בואו עמי ואמצא לכן את המקום הטוב והנכון עבורכן!'

הבנות פרצו בבכי נרגש, ותיארו בפני ר' אפרים את צוואתו האחרונה של אביהן, רגע לפני שנפרד מהן, שישמרו על יהדותן בכל מחיר, ויעשו הכל כדי להישאר נאמנות לעמן ולאמונתן. 'ואילו אנו חשבנו שכבר לא נותר שם ושארית לעם היהודי' -

מיררו בבכי, 'וכבר גמרנו אומר לקשור את גורלנו עם הנוצרים שסביבנו. הצלת אותנו ברגע האחרון!'

ר' אפרים הסביר לאשה את ההתפתחות המפתיעה, והיא הבינה די מהר כי טובתן של הבנות היא לגדול במוסד יהודי, להמשיך את המסורת בחיק עמן ואמונתן. היא וידאה כי מדובר במוסד טוב שידאג לשלומן, ונפרדה מהן בהתרגשות אין קץ, כשהבנות יוצאות לדרך החדשה - ישנה, לשוב אל העם היהודי...

ר' אפרים השתדל בכל כוחו להכניסן לבית היתומות 'לידינגה', שהוקם בשבדיה בידי הגאון רבי בנימין זאב יעקובזון זצ"ל - איש 'ועד ההצלה' וקרן התורה' ורבה של קופנהגן, ורעהו המשיגה הגאון רבי שלמה וולבה זצ"ל - שבאותה תקופה התגורר בשבדיה. המחנה כבר היה צר מהכיל את כל הבנות שביקשו לבוא בשעריו, והשלטונות אסרו לקבל בנות נוספות, אך ר' אפרים הסביר את הנחיצות שבקבלתן, והן התקבלו כאורחות משפחת יעקובזון, במקום כחניכות המוסד מן המניין...

שנתיים אחר כך, כשכל בנות מחנה 'לידינגה' עלו ארצה, עלו עימן שתי הבנות, והרב יעקובזון הוא שעמד לצידן והיה ה'שושבין' מצד הכלה בנישואיהן, כשהן נישאות ליהודים יראים ושלמים, שהפכו לרבנים חשובים ומוכרים, הם ואף חלק מצאצאיהם.

ורק לאחר שר' אפרים גרינברג הצליח להסדיר את קבלת הבנות במחנה 'לידינגה' היהודי, רק אז הבין לאן הובילה אותו הזהירות המופלגת בדניי ממונות, העובדה שנמנע מלקחת מחיר שאינו הגון עבור תיקון שעון. בזכות שהיה הגון וישר, ומנע מעצמו כל סרך רווח שאינו זך וישר וטהור במאת האחוזים - זכה להציל שתי נפשות בישראל מהתבוללות בין הגויים, הציל אותן מטמיעה רח"ל!

וסיפור זה, אותו קיבלנו מאוצרו הטוב של מגיד המישרים הרה"ג רבי בן ציון סנה שליט"א בגליונו 'דברים טובים', כפי ששמע את הסיפור לפרטיו מבני המשפחה, מאיר עד היכן מגיעה השפעתה של הזהירות בדניי ממונות. לעולם לא נדע עד כמה ההקפדה שלנו במשא ומתן כשר וישר, הזהירות שכל כספנו יהיה טהור וזך, העמידה האינתנה על משמר הרווחים שלנו שיהיו כולם בנקיות - הן המביאות לנו את הצלחתנו, לזכותן יזקפו ההישגים שלנו ושל ילדינו.

ראו נא ראו למה זכה הרב גרינברג, הודות להקפדתו במצוה אחת. המצווה הזו, הובילה אותו לזכות במצוות הצלת שתי נפשות בישראל מרדת שחת. כי אפילו מצוה קטנה וקלה שקל להיכשל בה, אך כוחה של כל מצוה כה גדול שההקפדה עליה בזהירות הראויה - מביאה בכנפיה מצוות נוספות וכבירות שלא נוכל לצפותן מראש, ופותחת לנו שערי שמים להצלחה.

הבה נאמץ כל הזדמנות של מצוה, הבה נדקדק עד מאוד בכשרות הממון שלנו, כך נזכה להבטיח לנו ולילדינו זכויות גדולות וכבירות, עתיד טוב ומצליח, ורוב נחת במלוא חופניים!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

24 שעות ביממה

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

חדש
הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • אידיש
שלוחה 2/3

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יוסף ברגר** שליט"א
ווארט עם סיפור בראי הפרשה
שלוחה 7

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

הרב **אברהם פוקס** שליט"א
הפנתח בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** שליט"א
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

פרה שאכלה מאכל האסור באכילה או בהנאה האם מותר לשתות את החלב שלה?

זווית
הלכתית
ב'דף היומי'

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הנדבחה - מודיעין עילית

כשר לפסח ערב פסח • כשרות על מאכלי
הפרות • מאכל הפרות בשמיטה

חלב כשר לפסח

דנו הפוסקים בפרה שאכלה מאכל האסור באכילה או בהנאה האם מותר לשתות את החלב שלה.

הדבר נוגע בעיקר בפרות שאוכלות חמץ האם מותר לשתות את החלב שלהם בפסח, כמו כן פרות האוכלות ספיחים האסורים בשמיטה האם מותר לשתות את החלב שלהם?

יסוד הדברים מסוגייתנו בתמורה (דף ל"א) שאמר רבי חנינא בן אנטיגנוס שפרה שינקה מן הטריפה פסולה למזבח, ואמרת הגמרא שפרה שאכלה כרשינים של עבודה זרה אינה נאסרת, רק מדובר שינקה חלב רותח משחרית לשחרית ובזה נאסרת הואיל ויכולה להתקיים מעת לעת.

כתבו תוס' שאם אכלה כל ימיה מאכלות אסורות שעיקר גדילתה מהן תהיה אסורה לפום ריהטא גם באכילה ולא רק בהקרבה.

כתב הרמ"א ביו"ד סי' ס' שבהמה שנתפטמה בדברים אסורים מותרת, אבל אם לא נתפטמה כל ימיה רק בדברים אסורים אסורה. והש"ך מחלק בין איסורי הנאה לאיסורי אכילה שרק באיסורי הנאה נאסרת כ"כ הפרי חדש.

מכח זה דנו הפוסקים לאסור חלב של בהמה שאכלה חמץ, ויש בזה הרבה דעות וחילוקים שיש אוסרים ויש מתירים.

ונבאר את עיקרי הדברים תחילה בעיקר דין זה שפסק הרמ"א דנו גדולי האחרונים שהרמב"ם והברטנורא כתבו בתמורה שאין הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס, והפליתי (סי' ס') התיר את החלב משום שנחשב הנאה מחמץ שלא כדרך הנאתו, והפוסקים דנו בדבריו שעכ"פ אסור מדרבנן גם שלא כדרך הנאה, ונראה כוונתו שנ"ד עדיף יותר משלא כדרך הנאה כיון שגוף האיסור כלה, הבית אפרים (סי' ל"ה) דן שכיון שגוי מאכילה ואצלו החמץ מותר נחשב כמו חמץ שחרכו קודם זמנו, עוד דנו הפוסקים שכשאוכלת גם חמץ וגם מאכלים אחרים נחשב זה וזה גורם ודנו אם בחמץ בפסח התירו זה וזה גורם.

הפמ"ג סי' תמ"ח וביו"ד סי' ס' כתב לאסור את החלב אבל החלב שנעשה אחר מעת לעת מהחמץ מותר, והקצור שו"ע (סי' קי"ז סעיף י"ג) כתב שיש בזה דעות ושומר נפשו יחמיר, ומצאתי במזריה (שנה י"א גליון ה') שהדפיסו תשובה ארוכה מכת"י של בעל הקצור שולחן ערוך שם האריך מאד בביאור הדעות יעו"ש. והמשנ"ב (ס"ס

תמ"ח סקל"ג) כתב שהפמ"ג התיר אחר מעת לעת ויש מקילים אפילו בו ביום אם אכלה דברים אחרים.

הנה כהיום הנהיגו ועדות הכשרות שמאכלים את הבהמות מאכלים שאינם חמץ זמן מה לפני פסח, בנוסף לחשש שהחלב הבא ממאכלי חמץ נאסר, גם חששו שמא יתערב איזה חמץ במשהו בחלב, ויש להבחין שכל הפוסקים הנ"ל דברו על פרות שאוכלות חמץ בפסח עצמו, אך כיום יש כשרות מהדרין שמציינים על מוצרי החלב והגבינה כשר לפסח ערב פסח, ובזה שהפרה אכלה את החמץ בהיותו מותר לא אסרו הפוסקים הנ"ל, והשדי חמד מערכת חמץ ומצה סי' ב' הביא בשם חכם אחד שאסר בזה כיון שהחלב נוצר מכח החמץ והוא השיג עליו מסתמיות כל הפוסקים ומסיק להתיר.

ולענין פרות האוכלות ספיחים יש בזה שאלה על החלב שלהם אם זה כל האוכל שלהם שמתקיימות בו.

עוד דנו הפוסקים בתרנגולים האוכלים תולעים ושרצים אם יש בזה איסור לאוכלם מעת לעת ולפי האמור הש"ך מתיר באיסורי אכילה, ואף לרמ"א דוקא שאכלה רק דברים אסורים אבל כשאוכלת דברים נוספים מותר ללא כל חשש.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

מה העצה לנופשים בבית מלון בשבת, לשלם בלי לעבור על איסור 'שכר שבת'?

הלכה במעגל השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצוייג שליט"א
נלקט ממשנ"ב מהדורת דרשו

והאם הנסיעה על מסלול ההמראה היא הקובעת לחיוב תפילת הדרך במטוס, או ניתוקו מעל גבי הקרקע?

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

המטוס לגובה כזה שאם יפול ממנו זה בגדר סכנה. מה העצה לנופשים בבית מלון בשבת, לשלם בלי לעבור על איסור 'שכר שבת'?

אלו הנהגים לנפוש בימי בין הזמנים בבתי הארחה ובתי מלון בשבת, לא מודעים תמיד שהתשלום עבור נופש זה, יש בו לפעמים בעיה הלכתית של 'שכר שבת'.

נפסק להלכה בשו"ע (סימן שו סעיף ד) שהשוכר את הפועל אין לתת לו שכר על שמירתו או פעולתו בשבת. ואם שוכרו לתקופה של שבוע ויותר שיש באמצעו שבת, יכול לתת לו שכר גם עבור פעולתו בשבת, אבל בתנאי שלא יאמר לו תן לי שכר של שבת אלא שכר החודש או השבוע שבוה מבליע את שכר השבת בשאר ימי החודש או השבוע.

ומכך, שהשוכר חדר במלון או בית הארחה לשהייה בשבת, כאשר משלם שכר עבור השבת, הרי יש בזה 'שכר שבת' האסור [ראה משנ"ב ס"ק יט], ולכן נאמרו בזה כמה עצות: באם שכר את המלון גם לאכילה, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ה תשובה א) שאין בזה משום שכר שבת שהרי צריך לשלם על המזון שאוכל שם, ואגב זה מבליע גם את שכר הלינה והשהייה, וכן מבואר בשו"ת האלף לך שלמה (או"ח סימן קכה). ואם לא שכר את החדר אלא לשינה בלבד, ואין לו במה להבליע את שכר השהייה והשינה, כתב בשו"ת האלף לך שלמה (שם) שכיוון שהנוהג הוא להגיע למלון לפני שבת וכן להישאר קצת גם אחרי השבת, א"כ התשלום הוא לא רק עבור השינה בשבת, אלא מובלע בשכר השהייה לפני שבת ואחר השבת, ומותר הדבר, וכן כתב בשו"ת אור לציון (שם) שלפי המנהג לגבות במלון מחצית יום עד חצי יום הבא, א"כ תמיד נחשב שהשכר מבלע עם יום חול [וראה עוד בשו"ת אור לציון שם, לעניין שבת ויו"ט הסמוכים זה לזה, ובמשנ"ב ס"ק כא].

ואם תועיל הקדמת תשלום השכירות, לעניין זה שלא ייחשב כשכר שבת, ראה מה שכתבו בביאורים ומוספים מהדורת דרשו סי' רמו ס"ק ג.

דרך מפותלת באורך של יותר מפרסה, אך מחמת פיתוליה נמצאת עדיין בתוך מרחק פרסה מהעיר, האם חייב בתפילת הדרך? ישנם כבישים בעיקר בהרי הצפון, שמחמת תלילות ההר הכבישים עשויים מעגלים סיבוביים, ומלבד הנוף המדהים המייחד אותם, יש גם נדון הלכתי ששייך רק כלפיהם ונביאם בקצרה.

הביאור הלכה (סימן קי סעיף ז ד"ה ואין לאומרה) הסתפק לגבי דרך של יותר מפרסה מהעיר שיצא ממנה, אבל הוא יודע שיש איזו עיר קרובה [פרסה] בצד דרך נסיעתו, האם אין לו לומר תפילת הדרך, כי לא נחשב בגלל זה כמקום סכנה, או שפטרו רק אם דרך נסיעתו היתה פחות מפרסה, אבל באופן זה שנוסע מרחק פרסה מהעיר, אלא יש בצד הדרך עוד עיר, לא פטרו.

ספק זה של הביאור הלכה, לכאורה שייך בצירוף שהבאנו בתחילה, כשיש כביש מפותל מאד עם סיבובים רבים, ויוצא שהכביש עצמו הוא ארוך בנסיעה אף יותר ממרחק פרסה מהעיר שממנו יצא, אולם במרחק אווירי, בגלל פיתולי הכביש הנוסע נמצא במרחק של פחות מחצי פרסה מהעיר, ובשו"ת בצל החכמה (ח"ה סימן סח) כתב שאופן זה הוא בכלל ספיקו של הביאור הלכה, היינו האם בעיני דווקא שיהיה מצב של סכנה [מרחק של פרסה ממש מעיר] או שעל כל דרך של יותר מפרסה ממקום יציאתו כבר תיקנו לומר תפילת הדרך גם אם כעת אינו סכנה, ולכן יאמר תפילת הדרך בלא ברכה. מאידך הביא שם שהאשל אברהם (בוטשאטש ס"ז) כתב שיכול לברך תפילת הדרך, כיוון שלמעשה נוסע דרך של פרסה מהעיר ונראה שנקט פשוט כהצד השני של הביה"ל.

האם הנסיעה על מסלול ההמראה היא הקובעת לחיוב תפילת הדרך במטוס, או ניתוקו מעל גבי הקרקע? כתב המשנה ברורה (סימן קי ס"ק ל) שחיוב תפילת הדרך נתקן בין להולך ביבשה לבין הנוסע בים בספינה, וכן הנוסע ברכבת על מסילת הברזל.

כמו כן יש חיוב תפילת הדרך גם לנוסעים במטוס באוויר, ונחלקו הפוסקים מהיכן מתחיל חיוב זה, שהרי בנסיעה ביבשה, החיוב מתחיל רק ממרחק של פרסה מהעיר, שאז נחשב כבר כמקום סכנה, אבל במטוס יש לומר שעצם התרוממותו מעל גבי הקרקע לאוויר בשדה התעופה זה כבר סכנה.

ואכן דעת מרן הגר"י קמניצקי זצוק"ל (אמת ליעקב הערה 139) שחיוב תפילת הדרך במטוס מתחיל כבר כשמאיץ המטוס על מסלול ההמראה. אבל דעת מרן הגרש"י אויערבך (משנ"ב ביצחק יקרא והליכות שלמה תפילה פכ"א ס"ד) שהחיוב הוא משעה שמתרומם

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוייג, כתבו לו: bdirshu@neto.net.il

יהודי יקר הגיע אלינו מיד לאחר ליל הסדר וכולו נרגש. "אני חייב לספר לך מה עשה הבן שלי, כדי שהכול ילמדו ויראו עד היכן מגעת טהרתו של ילד יהודי", אמר. כמו שמקובל בהרבה בתים יהודיים, גם בבית זה חוטפים הילדים את האפיקומן, ומראים את כוחם ב"גבורה" זו. בליל הסדר, מספר האב, התפלאתי לראות שאחד מבני הקטנים שאינו נוהג בדרך כלל להילחם בנושא זה עם אחיו, מתאמץ אף הוא להגיע אל האפיקומן ולחטוף אותו.

למרבה הפלא כשהגיעו בני המשפחה למצות האפיקומן התברר שהבן הקטן הצליח הפעם יותר מאחיו, וכשהאבא בקש את המצה נעמד הילד והכריז בעיניים בורקות שלא יחזיר את הפיקדון היקר עד שיבטחו לו, כמקובל מקדמת דנא, מתנה נאה.

האבא כבר נבהל, כשילד קטן מבקש מתנה, לא תמיד אפשר למלא את מבוקשו. ומה יהיה על קיום המצוה? הרי לא יקחו מהקטן את המצה בכוח?

בלית ברירה שאל האב את הילד מה הוא רוצה, ואיזו מתנה הוא מבקש שיקנו לו לאחר החג. והילד הפתיע בדברי תשובתו את כולם, ואף לחלח את עיניהם של כמה מן הנוכחים.

"אבא, אינני רוצה מתנה. אני רוצה ממך ברכה. שתברך אותי שאצליח בלמוד תורה, ואוכל לכבד אותך ואת אמא כראוי. אם תברך אותי, אחזיר לך מיד את האפיקומן".

כמובן שהעסקה בוצעה על הצד הטוב ביותר. האב הניח את ידו על ראש בנו וברכו בלבביות רבה. הילד היה כל כך מאושר, מתארים אחיו, ששמחתו זו לא פסקה במשך זמן רב. שמחה על כי קיבל ברכה מאביו.

וצריך לזכור דבר נוסף. לא מדובר באבא שהוא גאון בתורה או צדיק מפורסם. יהודי פשוט הוא אבא זה, אבל הילד הבין שברכת אב יש סגוליות והשפעה רבה, והחזיר את האפיקומן בלב שלם...

(מתוך הגדה של פסח - חישוקי חמד)

סניף הדואר בשכונת בית וגן, ויקנה לו בול למשלוח מכתב. התלמיד עשה את שהתבקש, עמד בתור בסניף הדואר, רכש את הבול, והביאו אל רבו.

שמחה גדולה נראתה על פניו של רבי יחזקאל אברמסקי בעת שקיבל את הבול. הוא הוציא מכיסו מעטפה, הדביק עליה את הבול, ואז בקש מהתלמיד שישלשל את המעטפה בתיבת הדואר הקרובה. התפלא התלמיד ושאל: "יורנו רבינו, לשם מה בקשני הרב להביא לו את הבול. כדי שידביקנו הוא על גבי המעטפה. הרי היה אפשר לבקש ממני דבר יותר יעיל, דהיינו להביא לי את המעטפה, לבקש שאקנה בול, ואדביק אותו בעצמי, ואז אשלשל את המעטפה לתיבת הדואר! לשם מה הייתי צריך להביא את הבול את הרב?"

השיב לו מרן זצ"ל כהאי לישנא: "במעטפה זו מונחים כספים שאני שולח לתלמיד חכם עני. ומדובר אפוא במצווה גדולה שאני זוכה לקימה, והיא מצוות אחזקת תורה וצדקה".

"למדוני רבותי, ולמדונו כל בעלי המוסר, שערכו של כל חלק וחלק במצוה, לא יסולא בפז, וכשנגיע לבית דין של מעלה, לאחר מאה ועשרים שנותינו, יראו לנו את שוויו של כל חלק כזה, ואז נצטער שלא עשינו חובתנו כראוי, ולא קיימנו את כל חלקי המצוה בשמחה ובהתלהבות".

"והנה", המשיך הגאון ואמר, "כבר זקנתי ושבתתי, ואין בכוחי ללכת בעצמי עד לבית הדואר. לקנות את הבול ולשלש את המעטפה. אם הייתי יכול לעשות זאת, הייתי עושה זאת בעצמי, אבל כיון שהדבר אינו בכוחי, בקשתי להרוויח לפחות את מה שאני כן יכול לעשות... ויהי להדביק את הבול, אני עדיין יכול, וכאמור - גם מעשה זה של ההדבקה שהוא חלק מהמצווה של משלוח הכסף לתלמיד-חכם העני הוא מעשה של מצוה ושכרו גדול עד מאוד, לכן ביקשתי ממך להביא את הבול אלי...".

'בין הזמנים', ובגמ' (שבת ל' ע"א) איתא: "כיון שמת אדם, נעשה חופשי מן התורה ומן המצוות", והרי מבואר שרק בזמן שהאדם מת, אז הוא נעשה 'חופשי' מהתורה ומהמצוות, אבל כל זמן חיי חיותו של האדם בעולם הזה, אין מושג של 'חופש' כלל. וידוע מה שכתב השל"ה הקדוש (שבועות פרק נר מצוה): "יהיה נעקר ונשרש מן העולם השם של 'בין הזמנים', לא ייזכר ולא יפקד, רק כל העתים שווים לטובה, יתנהגו במנהג אחד לתורה, כמו שכתוב (יהושע א', ח') 'והגית בו יומם ולילה'".

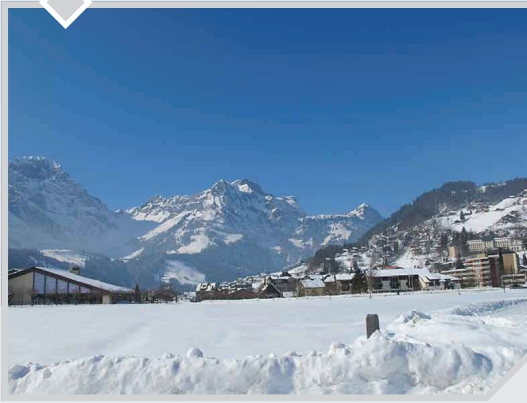
(מתוך המאמר השבועי)

בדברי תורה", שלימוד התורה הוא כמו 'עסק' הפרנסה, שכל העניינים מסביב שנצרכים לאדם לתועלת פרנסתו [כמו משרד ומזכיר וכיו"ב], הם חלק בלתי נפרד מהעסק, כיון שמבלעדיהם לא יוכל העסק להצליח. כך גם בתלמוד תורה - כל הדברים הנצרכים לתורה, הרי הם נכללים בתורה בעצמה, וא"כ מי שמתעסק בימי 'בין הזמנים' במנוחה הנצרכת לו בשביל לימוד התורה לזמן הבא, הרי זה נחשב כעסק התורה ממש.

אך יש להיזהר לא להסתכל על ימי 'בין הזמנים' כזמן הפסקה מלימוד התורה, אלא כזמן של הכנה, לצורך התחלה חדשה בחודש אלול הבעל"ט, ועל אחת כמה וכמה שלא להיות בלא עול תורה בימי

האם מברכים על ההרים הגבוהים שברומא של איטליה?

"וְאֶכְלֶתָּ וְשִׁבְעֶתָ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה" (דברים ה', י')

דלאו מעשה בראשית הם כדאמרינן (סנהדרין כא:): שבשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבראל ונעץ קנה והעלה שרטון ועליו נבנה כרך גדול שברומי, מספר כתיבת יד, "עכ"ל. (מובא בשמו גם בס' זכר נתן (לרבי נחמן נתן קורנל זצ"ל - דיני ברכת הימים אות א) ועי' משנ"ב (סי' רכח סק"ד) שנהרות שנתהוו לאחר מעשה בראשית אין מברכין עליהן, ועי' ח'י' אגדות למהר"ל (סנהדרין שם) בעומק הדבר של נעיצת הקנה ומה שגדל עליו כרך גדול שברומי).

במתני' ברכות (פרק ט' משנה א) שנינו: "על ההרים ועל הגבעות ועל הימים ועל הנהרות ועל המדברות אומר - ברוך עושה בראשית".

ובתוספתא (שם פרק ו' אות ב) איתא: ומנין שאף על ההרים ועל הגבעות, תלמוד לומר - על הארץ". ו'בחסדי דוד' שם (השלם ד"ה ומ"מ) כתב: "שדרשה זו ליתא בש"ס דידן ולא בירושלמי כלל, ולא ידענא מאי היא.

ואפשר דהך תנא אסמכינהו אהך קרא כל ברכות הראיה, דכי היכי דמברכין ברכת הנהנין על כל מה שנהנה באכילתו הכי נמי אית ליה לברוכי כשרואה כל מה שברא הקב"ה בעולמו.

ולא מתיבת "הארץ" דריש להו דההוא מיבעי ליה לעיקר ברכת הארץ, אלא אפשר דמתיבת "על" דריש להו הכי, ומיהו ודאי דאסמכתא בעלמא הוא, ע"כ.

כתב בספר 'שולחן מלכים' כ"י (לרבי יצחק בואינו זצ"ל ראב"ד ירושלים בשנת תל"ז - מובא בקובץ "זכור לאברהם" (תשנ"ה עמ' צא שו"ע או"ח סי' רכח): "הרואה הרים הגבוהים שברומא אינו מברך,

המשך מעמוד 9 | מרן הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל

"אחר כל עצות הנ"ל, העיקר לשפוך שיח ותפילה, ולבכות הרבה ב'והאר עינינו בתורתך' ובמסתרים תבכה נפשו שיאיר הקב"ה במאור תורתו כדאמרנן: מה יעשה אדם ויחכם, ירבה בשיבה, הרבה ירבו בשיבה ולא עלתה בידם, אלא יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו..."

בני רבינו שיבלח"ט מספרים שלא פעם בעת לימודם עם אביהם, כאשר לא הבינו דיים את הנלמד, היה אומר להם כדברים האלו: "כאשר בצעירותי לא הבנתי תוספות מוקשה, הייתי בוכה בדמעות שלישי לפני השי"ת שיאיר את עיני בתורתו, עד שזכיתי להבינו..." (מתוך הספר אבי ההוראה)

לתלמידיו, כאשר בשיעוריו המיוחדים בימי בין הזמנים נוהג היה לעיתים ללמוד הלכות שאינן כה שכיחות כמו הלכות קידוש החודש או כלאי בהמה וכיו"ב.

כיוצא בזה העידו בו, כי סמוך להיכל הגדול של הישיבה היה חדר קטן, ורבינו היה יושב בו לעיתים תכופות, ולומד טור ושולחן ערוך עם נושאי כליהם בשקידה עצומה, כאשר בלובלין לא היה לימוד ההוראה חזון נפוץ.

לא אחת היו מוצאים את רבינו כשהוא שופך דמעות כמים, מבקש ומתחנן להבין דבר מוקשה מתורת ה'. היה זה חלק בלתי נפרד מאהבת התורה של רבינו ומדרכו בקנייניה. כך גם כותב הוא באחת מתשובותיו לאחר שהוא מפרט לשואל את דרכי הלימוד הראויים:

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ השליח לעשיית 'עירוב תחומין' החליף את המזון - האם העירוב חל?
- ◆ באילו מקרים נאמרה ה'חזקה' ששליח עושה את שליחותו?
- ◆ הנמצא בביתו ואין ברשותו מזון המספיק ל'קניית שביתה' - האם יכול לעשות עירוב ללא מזון?

אמות מהמקום שבו הוא נמצא, באמירה בלבד, למרות שאינו נמצא במקום השביתה, ואינו מניח בו מזון. וטעם הדבר, מפני שהוא יגע בדרך, ולא אבו להטריחו להגיע למקום שביתתו לפני שקיעת החמה; וכן, רוב ההולכים בדרך אין המזון מצוי ברשותם. ונחלקו הפוסקים אם צריך לקבוע מקום כלשהו, ולו סנטימטרים ספורים, בתוך השטח, אשר יהווה חלק מארבע האמות של מקום השביתה. ולא הקלו חכמים בדבר אלא כאשר יש באפשרותו להגיע למקום השביתה לפני שקיעת החמה; ואף אם האפשרות להגיע למקום השביתה היא רק על ידי ריצה מהירה, או נסיעה מהירה מאוד ברכב שברשותו.

• מי שטרם הולך בדרך, אך 'החזיק בדרך' - הריהו נחשב כהולך בדרך, ויכול לקנות שביתה ללא שהיה במקום שביתתו, וללא הנחת מזון שתי סעודות במקום השביתה. ואף אם רק ירד מקומת ביתו העליונה למטה על מנת לצאת לדרך, וטרם יצא מהחצר, כבר נחשב כמי שהחזיק בדרך.

• מי שהחזיק בדרך וקונה שביתה במקום אחר, אינו צריך לומר: "שביתתי במקום פלוני", אלא די במחשבה שרצונו לקנות שביתה במקום פלוני. וכל שכן ה'קונה שביתה' על ידי שהייתו במקום השביתה בשעת 'בין השמשות'. וההולך בדרך, ואינו מתכוון לקנות שביתה במקום אחר, קונה מאליו שביתה במקום שעומד בו בזמן בין השמשות, דהיינו, אף ללא מחשבה שרצונו לקנות שם שביתה.

• הנמצא בביתו, ואין ברשותו מזון המספיק ל'עירוב תחומין', ואין באפשרותו לרכוש מזון בכמות זו - יש אומרים שיכול לעשות עירוב באמירה בלבד; אך רוב הראשונים חולקים על כך, וכן הלכה.

מדיני השליחות לעשיית 'עירוב תחומין'

• אם אדם שלח שליח לעשות עבורו 'עירוב תחומין' במאכל מסוים, והשליח עירב במאכל אחר - העירוב אינו חל, כיון שבה שהשליח שינה מדברי המשלח, 'עקר' את השליחות, והיא בטלה.

• מי ששלח שני אנשים לעשות עבורו עירוב תחומין; והאחד הניח את מזון העירוב בדרום (לדוגמה), והשני הניחו בצפון - הריהו נידון ב'חומרות' של שני העירובים.

• חרש, שוטה, או קטן, אינם יכולים לשמש כשליח לעשיית עירוב תחומין; ואף אם המשלח רואה מרחוק שהם מניחים את מזון העירוב במקומו, אין העירוב חל.

• חכמינו ז"ל אמרו: "חֲזָקָה, שליח עושה שליחותו". לדעת השולחן ערוך, ניתן לסמוך על חזקה זו רק בנוגע לאיסורים דרבנן; ולדעת הרמ"א, בשליחות שבמידה ולא בוצעה ייכשל המשלח באיסור, ניתן לסמוך על החזקה אף בנוגע לאיסורים דאורייתא.

• מי שעשה 'עירוב תחומין' באמצעות הנחת מזון שתי סעודות, ובזמן 'בין השמשות' הוא שוהה במרחק של יותר מ'תחום שבת' ממקום השביתה - העירוב אינו חל. ואם הוא שוהה בזמן בין השמשות בתוך ה'תחום' של ביתו - הריהו 'קונה שביתה' בביתו. ואם שוהה מחוץ לתחום ביתו, אינו קונה שביתה אף במקום זה; אך אם הניח את מזון העירוב באמצעות שליח, בשעת הצורך ניתן להקל שקונה שביתה במקום זה.

'קניית שביתה' באמירה בלבד

• ההולך בדרך בסמוך לכניסת השבת, הקלו עליו חכמינו ז"ל, שיכול לקנות שביתה' במרחק של עד אלפיים וארבע